Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-нэй гарана | № 190 (14210) | 1973 оной августын 14, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫЕ ХУРДАДХАХА

Нийтын малда тэжээл бэлэдхэлгэ — мүнөө хүдөөгэй ажалшадай дайшалхы зорилго мүн. Республикымнай олонхи нютагууд сагай уларилhаа уламжалан, үбhэ хуряалгадаа нилээд хожомдожо ороо. Һаяын лэ үдэрнүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгэ халуун хаhадаа оробо гээшэ. Тиимэhээ үбhэ хуряалга нёдондоной энэ үеынхиhөө ехэ гээгдэжэ ябана. Энэ үшар тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ харюуссалтатайгаар хандаха, эмхидхэл ехэтэй байха, эршэ хүсэеэ, арга боломжонуудаа хүсэдөөр элсүүлхэ эрилтэ хүдөөгэй ажахы бүхэндэ, ажалша бүхэндэ табина.

Кабанскын, Түнхэнэй, Захааминай болон бусад зарим аймагуудай түрүү ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгэдэ эмхитэйгээр ороhон байна. Энэ хэрэгтэ тэдэнэр олон хүнүүдые хабаадуулжа шадаа, машина, техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана, үбhэ хуряалгатай нэгэн доро витаминна гурил, сенаж хэхэ, модоной набша намаа суглуулха, силос дараха хүдэлмэрине урагшатайгаар ябуулна, мүн үбhэнэй шанар тухай ехэ анхарал хандуулагдана, сабшалга hүрилэлгэ хоёрой хоорондо забhар гаргахагүй гэжэ оролдоно. Ургаhан ногоое хүсэдөөр суглуулжа абахын тула ойн соорхойн болон захаархи ногооое, намаг шабарай, харгы зубшан ургаhан ногооое суглуулжа абахын тула гар хажууршад элсүүлэгдэнэ. Игэжэ оролдосотойгоор, эмхитэйгээр ажалаа ябуулхада. үбhэншье ехээр обтана, бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй нөөсэ ехэ болоно, шанарынь hайн.

Гэхэ зуура дутуу дунданууд бии. Зэдын, Яруунын, Хяагтын аймагуудта үбhэ хуряалга удаанаар ябуулагдана. Энээнэй шалтагаан ехээр ороhон бороо хура бэшэ, харин эмхидхэл муутай байhан ушар болоно. Жэшээнь, Баргуузинай аймагта сагай уларил ехэ hаад, хохидол ушаруулаагүй юм. Теэд нёдондо жэлэй энэ үедэ эндэ 67,5 мянган центнер үбhэн сомогдоод байгаа hаа, мүнөө арайхан гэжэ 12,5 мянган центнер бэлэдхэгдээд байна. Тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй аймагта нёдондо 67 мянганай орондо оройдоол хорёод мянган центнер сомогдоо. Иимэ ушарые имагтал хүсэеэ, арга боломжоёо хүсэдөөр элсүүлжэ шадаагүй байhанай хойшолон гэхэhээ ондоогоор тайлбарилхын аргагүй.

Саг хүлеэхэгүй, ажалнай зүндөө бүтэхэгүй. Үшөө тиихэдэ таряа хуряалгын болзор дүтэлжэ байна. Тиимэhээ шамдаха хэрэгтэй. Эгээ мүнөө үдэр, час бүхэнине ашагтайгаар хэрэглэхэ таатай зохид саг ерээ. Тэжээл бэлэдхэлгэ гол түлэб эмхидхэлэй хүдэлмэриhөө, элсүүлэлгын шадабарииhаа дулдыдаха байна. Энээн тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, партийна организаци бүхэн мартаха ёhогүй.

«Тэжээлэй баазые саашадань бэхижүүлгые, ажахы бүхэндэ hайн шанартай тэжээлэй шухала хэрэгтэй нөөсэ байгуулгые мал ажалые хүгжөөхэ талаар партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо...!», гээд КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тиимэhээ тэжээл бэлэдхэлгын түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ ёhотой.

Анхарха юумэн гэхэдэ, хүн зоноо, машина, техникэеэ хүсэдөөр элсүүлхэ, ажалай үдэрые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, үбhэшэдэй ажалые hайнаар эмхидхэхэ ябадал болоно. Энэ талаар Хоринн аймагай Дээдэ-Тайлсын совхоз жэшээ харуулна. Сагай уларил эндэ үбhэ хуряалгада нилээд ехэ hаад хэнэ. Тиигэбэшье совхоз аймагайнгаа бусад ажахынуудhаа hайнаар үбhэ хуряалгаяа ябуулна. Мухар-Шэбэрэй «Одон» совхоз нёдондоной энэ үеынхиhөө гурба дахин ехэ тэжээл бэлдэнхэй. Эрхирэгэй совхоз мүн лэ амжалтатай. Энэ хадаа үбhэ хуряалгын ябасые үдэр бүриин анхарал, хүтэлбэри доро байлгаhанай ашаүрэ мүн. Эдэ ажахынуудта үбhэ сабшаха hүрилхэ хоёрой хоорондо алгаса гаранагүй. Машинаар үбhэ сабшалгатай хамта гар хажууршад олоор элсүүлэгдэнэ. Нютагай зон багаехэгүй үбhэ хуряалгада хабаадуулагдана. «Һогооборшье ногоо үлөөхэгүй!» гэhэн уряа эндэ hайнаар дэмжэгдэнэ.

Түрүү ажахынуудай жэшээ, дүршэл бүгэдын шадабари болохо зэргэтэй. Энэ талаар партийна организацинууд, коммунистнууд түрүү үүргэеэ харуулха уялгатай.

Социалис мүрысөөн — ажалые урагшань татаха хүсэтэй онол арга мүн. Мүрысөөн үбhэ хуряагшадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ болоно. Бригада, звено болон ажалшад хоорондоо мүрысэжэ, эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулагдажа байбал, хамтымнай ажал амжалтатай, урагшатай байхань дамжаггүй. Мүрысөөнэй дүн хараалагдаhан болзор соогоо заатагүй гаргагдажа, олоной анхаралда табигдажа байха зэргэтэй. Түрүүшүүл магтаал, hайшаалда хүртэжэ, гээгдэгшэдэй ажалай ушар шалтагаан элирүүлэгдэжэ, усадхагдаха хэмжээнүүд хараалагдажа байха ёhотой.

Энээнтэй хамта, ажалай түлөөhые зүбөөр тогтоохо, түлэхэ гээшэ бага бэшэ удха шанартай. Энэ талаар гаргагдаhан тогтоолнууд, захиралтанууд бүгэдын анхаралда табигдахаhаа гадна, ехэ тэжээл бэлэдхэhэн ажалшад ехэ түлөөhэ абаха гэhэн гурим нарин нягтаар сахигдаха болоно.

Тобшоор хэлэхэдэ, нийтын малда тэжээл бэлэдхэлгэ мүнөө бүгэдэ арадай хэрэг гэжэ, мал ажал саашадань хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаhан зорилгонуудай дүүргэгдэхын хуби заяан энээнhээ дулдыдаха гэжэ хүдөөгэй бүхы ажалшадай гүнзэгыгөөр мэдэржэ хамаг хүсэеэ элсүүлхэнь тон шухала болонхой.

Хүдөөгэй ажалшадай баян дүй дүршэлөө, машина, техникэеэ ашагтайгаар хэрэглэжэ, эдэбхи үүсхэлээ дэлгэрүүлжэ, нийтын малда шадаал hаа ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ байhандань бэлэг түрэнэгүй.

Табан жэлэй түсэбэй шиидхэхы гурбадахи жэлые габшагай ажалаараа тэмдэглэхэ гэhэн уряа үбhэ хуряалга дээрэ бүри хүсэтэйгөөр зэдэлэг лэ!

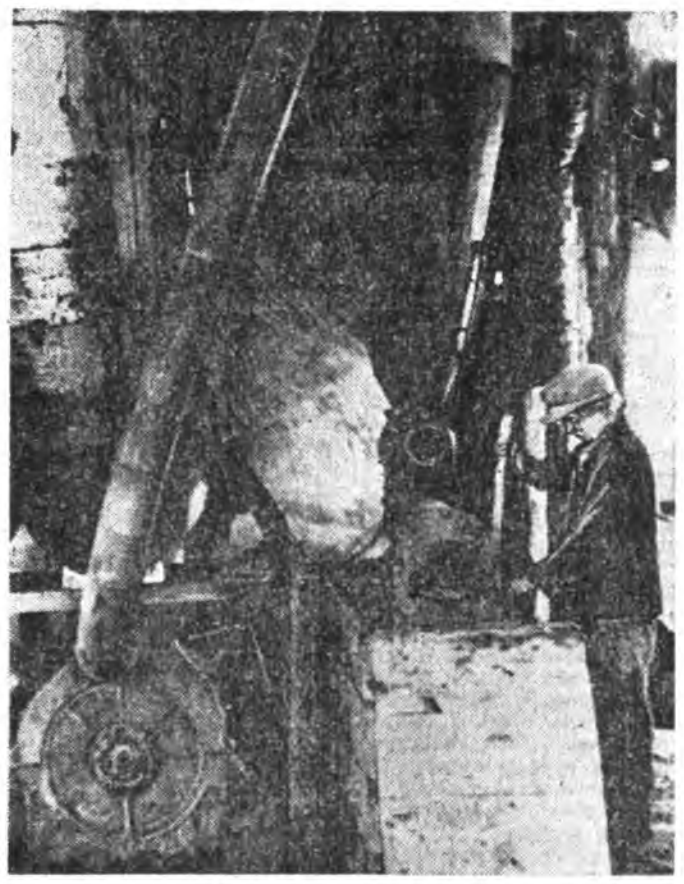

НОГООНОЙ ГУРИЛ ТАТАГДАНА

МУХАР - ШЭБЭРЭЙ аймагай «Искра» колхоздо «АВМ-04» түхэлэй агрегадта дүй дүршэлтэй болоhон машинистнар И. Е. Киреев, К. Ф. Будников гэгшэд хоёр халаанда ажаллана. Нүхэр И. Е. Киреевэй даадаг звено комсомол-залуушуул юм. Коля, Толя Бурдуковскитан, Саша Мальцев, Лёня Киреев болон бусад эндэ хүдэлнэ. Тус звено 500 центнер ногооной гурил татаад байна.

К. Ф. Будниковай даадаг 2-дохи звенодо мүн лэ үхибүүд ажаллана. Саша Будников, Саша Бокарёв, Саша Трофимов, Павел Петров гэгшэд халаан бүхэндэ 40—50 центнер ногооной гурил бэлэдхэнэ.

— Байгша ондо манай колхоз 3.000 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Һүүлэй мэдээгээр 1 мянган центнер гурил бэлдэгдээд байна. И. Е. Киреевэй, К. Ф. Будниковай даадаг комсомол-залуушуулай звенонууд түхэреэн сүүдхэдэ ажаллана, — гээд «Искра» колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой Ефим Васильевич Иванов хөөрэнэ.

Июлиин 17-hоо 24 болотор «АВМ-0,4» түхэлэй агрегадта хүдэлдэг звенонуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой бюро, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет «Искра» колхозой «АВМ-0,4» звенонуудай hайн хүдэлмэри тэмдэглээ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Искра» колхозой К. Ф. Будниковай даадаг комсомол-залуушуулай звено ногоон гурилые бэлэдхэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

МАЛАА ХҮСЭД ХАНГАХААР

Ивалгын туршалга үйлэдбэрилгын ажахы адууhа малаар олон. Тэрэнэй фермэнүүдтэ 4.150 үхэр, тэрэ тоодо 1.200 үнеэн, 22.500 хонин харууhалагдана. Гадна эндэ 800 гаран гахай, 400 гаран морин бии. Эды олон малаа үбэлжэлгын үедэ тэжээжэ гарахын тула энэ жэлдэ 56.500 центнер үбhэ, 8.160 тонно силос, мүн нилээд ехэ сенаж, ногооной гурил бэлэдхэжэ абаха түсэбтэй.

Иимэ хэмжээнэй үбhэ, тэжээл суглуулжа абахын тула оньhожоруулагдамал 8 звено эмхидхэгдэнхэй. Эдэ звенонууд бүхы зүйлэй тэжээл бэлэдхэхэ даабаритай юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан hайжаруулха ехэ хүдэлмэри хэгдэhэнэй ашаар тэрэнь бүхыдөө уhалагдадаг болонхой. Жэл бүри минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ тэндэ гаргагдана. Тиигэжэ ямаршье жэлдэ үбhэ ногооной тогтууритай баян ургаса абаха арга бии.

Энэ жэлдэ сенаж, ногооной гурил бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Тиигэжэ урда жэлэйхиhээ хоёр дахин ехэ сенаж мүнөө дарагдаад байна. Августын 5-най байдалаар гол түлэб хүсы ногоогоор 4.050 центнер сенаж дараа. Витамин элбэгтэй ногооной гурил 200 центнер гарганхай.

Энэ хүдэлмэри хоёр халаанда эмхидхэгдэнхэй.

Сенаж дараха, ногооной гурил гаргаха хүдэлмэрине дүршэл ехэтэй инженер-мелиоратор Н. Г. Богданов хүтэлбэрилнэ.

Хура бороо орожо, хэды hаад хүргэбэшье hаань, үбhэшэдэй звенонууд эршэмтэйгээр ажаллана. Энэ жэлдэ гар хажуураар ехэ ногоон сабшагдаа. Гар хажууршадаар 53 хүн таhалгаряагүй хүдэлнэ. Тэдэнэрэй олонхинь үдэрэй даабари дүүргэнэ, үлүүлнэ. Энэ хүдэлмэридэ аха дүү Павел, Степан Каратуевтан эрхимлэжэ ябанхай. Һүүлэй мэдээгээр ажахы бүхыдөө 3.000 гаран центнер үбhэ hүрилэнхэй.

Совхозой 2-дохи отделенидэ силос дарагдажа захалаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябагшадые урмашуулха зохид гурим зохёогдонхой. Үбhэ хуряалгые ажахын шухала кампани гэжэ тоолоод, ОПХ-гай дирекци, рабочком тэндэ ажаллагшадта салин хүлhэ хуряажа абаhан үбhэнэй шэгнүүрээр тогтооhон байна. Жэшээнь, 1-дэхи отделенидэ центнер үбhэнэй түлөө 49,6 мүнгэ, 2-дохи отделенидэ — 58,3, 3-дахида — 51,9 мүнгэн түлэгдэнэ. Нэгэ центнер hайн шанартай ногооной гурил 2 түхэриг 22 мүнгэтэ болоно.

Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябагшадые урмашуулха зорилгоор хуряалгын дүүрэhэн хойно 1-дэхи классай шанартай үбhэнэй түлөө 12 процентыень, 2-дохи классай — 7 процентыень хүдэлмэришэдтэ үгэхэ гэжэ шиидэнхэй. Нэгэ тонно ногооной гурил бэлдэhэнэй түлөө хахад центнер үбhэ үгэхэ болонхой.

Эдэ бүхы урмашуулгын гурим хүнүүдые оролдосотой бэрхээр ажаллахые уряална. Ажахын хүдэлмэришэд нийтын адууhа малаа тэжээлээр хүсэд хангаха байhандаа этигэнэ.

И. ХАРЖЕЕВ,
манай штатнабэшэ корреспондент.

ААДАРАЙ УРДАХАНА

Репортаж

Арбаад үдэр шахуу таhалгаряагүй ороhон бороон одоошье арилжа, тэнгэри сэлмэбэ гэжэ hанахада, үгы даа. Үдын hүүлээр зүүн хойноhоо уhата аадарай туулган хүхэ үүлэн хадын оройгоор бөөгнэржэ захалба. Эгээл энэ үедэ хоёрдохи hүриеэ хахадлажа байhан механизаторнууд «Огторгоймнай оройгоороо шуурашоогүй юм аабза» гэлдэн, хүдэлмэрсэ шангадхажа оробо.

Уhата аадарай шааяса адхархаhаа урид hүриеэ нюруулжа үрдихын түлөө шадалаараа оролдожо байhан үбhэшэд хөөрэлдэнэшьегүй, тухагүй ажаллана. Һүри сомохо оньhон түхеэрэлгэ тодхоhон «МТЗ» трактортай П. Верёвкин түлхигдэжэ асарагдаhан бухалнуудые тэрэ доронь оньhон «hабараараа» хабшажа, hүри дээрэ табина. Тэрэниинь звеное хүтэлбэрилэгшэ Е. Полонов П. Тимофеевтэй хамта асаараа тараажа гэшхэнэ.

Аадарhаа урид сомоогоо дүүргэжэ байhандаа урмашаhан Петр Веревкин асарагдаhан бухалнуудые хойно хойноhоонь hүри дээрэ гаргажал байна. Һүри дээрэ үсэд нэтэрүүгээр үбhэ ябталжа байhан П. Тимофеев:

— Петро, багаханаар үгэ. hүриеэ нюруулжа захалхамнай, бү түргэдэ, — гэжэ дээрэhээ hүүхирэн хэлэнэ.

Полоновой хүтэлбэрилдэг энэ звено үбhэ хуряалгадаа арбаад үдэрэй саана ороhон юм. Отогоо табиhан түрүүшынь үдэр сэлмэг байhан аад, хоёрдохи хоногhоонь мүнөө хүрэтэр хура бороо орожо hаатуулаа.

— Хабартаа эртүүр хура бороон хаhа сагтаа оронгүй байжа, сабшалан, бэлшээримнай нилээд гандаа. Теэд hүүлээрнь бороогой орожо захалхада одоошье hайжаржа, хээрэ талын ногоон ургажал мэдээ. Тиигээд лэ түлэг ургажа байhан сабшалангаа хуряахаяа харамнажа, үшөө ургахыень хүлеэhээр байтарнай энэ болошоо. Урданайхиhаа оройтоо гээшэлди даа. Хэрбээ наратай үдэрнүүдтэ hаатангүй хүдэлмэрилбэл, бардам хүрэхэ тэжээл заатагүй хуряагдаха. Эгээл мүнөө ногоон яhала hайнаар ургаад байна. Юрэдөө хагдартарнь үрдижэ хуряахал хэрэгтэй, —гээд, нүхэр Полонов сэдьхэжэ ябаhанаа дууhан хөөрэбэ.

Ногоорон зэнхыгшэ Ивановкын сабшалан дээрэ тракторай хүнхинөөн, морин косилкын таршаганаан, хүнүүдэй шангаар хөөрэлдэхэнь холуур сууряатан соностоно. Хоёрдохи hүриеэ нюруулжа дүүргэhэн сомоошодой нэгэн лүнхын харлаhан огторгойн зүүн хойто хаяа тээшэ хирэ-хирэ хялам хараад:

— Зай, хүбүүд, яахамнай гээшэб. Хоёрдохиёо дүүргэбэл, гурбадахияа hуурилхамнай бэшэ гү? Энэ аадар хадаараа адхараад бидэндэ hаад ушарууланшьегүй байжа магад. Юунэйхи хүлеэхэбибди,—гэбэ. Нүгөөдүүлынь арсалтагүй зүбшөөжэ, ойро тойронхи бухалнуудаа урид тодхогдоhон тракторай шарга дээрэ соможо эхилбэ. Тиигэжэ гурбадахи hүринь бодхоогдожо захалаа бэлэй.

Эдэ hүришэдhөө тээ саанахана, hөөг бургааhанай арада тармагдаhан үбhэ «ДТ-75» тракторай шэрээд ябаhан шарга дээрэ соможо байhан залуу хүбүүд баhал эршэмтэйгээр ажаллана. Трактор жолоодогшо Г. Серебренников тармагдажа суглуулагдаhан үбhэнэй хажууда хүрэжэ ерэhээр томо хуhан асаяа абажа, залуу хүбүүдтэй хамта шарга дээрээ ээлжээтэ hүриеэ бодхоолсоно. Тэрэ hахы hалаг хүдэлмэрилхэ зуураа, дороhоо үгтэhэн үбhэ тодон абажа байhан Николай Ларионов Василий Полонов хоёрто хандан:

— Таанад үргэнөөр hүрисэ табигты. Тракторай угзархада hүритэйгөө унажа бү байгаарайт, — гэнэ.

Тус звено урдынхидаал адли бухал холоhоо шэрэжэ асархаяа болинхой юм. Тиимэhээ холын бухалнуудые тракторай шарга дээрэ hүри болгон соможо ябталаад, нюруулха дүтэлхэдэнь олон hүринүүдэй захада асаржа орхино. Тэрэниинь Е. Полонов, П. Трифонов, П. Веревкин, «Беларусь» трактораар бухал шэрэгшэ Г. Дампилов гэгшэд саашань үргэлжэлүүлжэ, нюруулдаг гуримтай. Иигэжэ ябууд дундаа hүри сомоходонь үбhэн гээлтэгүйгөөр хуряагдана, ажалайнь бүтээсэ горитойхоноор дээшэлнэ.

— Хэрбээ бүхы бухалаа эндэ асаржа hүрилхэ болоболнай олон трактор хэрэгтэй болохо бшуу. Хоёрдохёор, сабшалангай газар хаанашье адли тэгшэ арюун байдаггүй, ханааб, ялхи яаматай газарта бухаллагдаhан үбhэн бутаржа гээгдэдэг. Тиимэhээ «ДТ-75» тракторай хойно шарга шагтагалаад, тармагдаhан үбhэнэй хоорондуур ябажа, hүри сомоходо таатайшье, түргэншье байдаг. Эндэ тармагдаhан үбhэеэ бухал болгонгүй, тэрэ доронь шарга дээрэ hүри болгон сомоно гээшэ, — гээд, Иван Емельянов хөөрэнэ.

Энэншье тон зүб. Иигэжэ хуряахадань, адхашье үбhэн гээлтэ хоролтодо ороногүй. Тракторайнь шаргын хойноhоо hургуулиин hурагшад Володя Афанасьев Ваня Тимофеев хоёр үрдилдэн тармаад, урид суглуулагдаhан баалнуудыень хашажа үгэнэ. Тиигэжэ эндэ үбhэ хуряалгын халуун ажал улам эршэмтэйгээр бурьялжал байна.

Айлгаhан аадар үдэшэлэн тээшэ тойрон сайраhаар баруун урагшаа зурышаба. Үбhэшэдэй сэдьхэл бага зэргэ тэниижэ, нюур шарайдань баярай тэмдэг үзэгдэхэдэл гэбэ.

— Оо, хүбүүд, үдэр бүхэндэ аадартай үрдилдэн ажаллабал, ямар ехэ ажал бүтээхэ гээшэбибди. Хоёр-хон час соо hүри хахадые бодхоогоолди, — гэжэ П. Тимофеев хүхинэ.

Үбhэ хуряалгын хүдэлмэри урда мэтэ эршэмтэйгээр ябуулагдана. Бүхы трактор, оньhон түхеэрэлгэнүүдынь тухагүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэнэ.

— Звенодомнай хоёр морин, нэгэ тракторай косилка бии. Мүнөө морин косилкашад И.Красиков А. Андреев хоёрнай намаг налхи газарай ногоо сабшажа байна. Харин тракторай косилкашан М. Петров тэрүү-үү тэрэ добо дээрэхи ногоо унагаана, — гээд Е. Полонов гараараа заажа үгэхэ зуураа, саашань иигэжэ үргэлжэлүүлбэ. — Арбаад хоногой туршада таhалгаряагүй сабшажа байбал, энэ сабшалангайнгаа ногоо үни унагаагаад байха hэн. Теэд бороо орожо hаатуулхадань, ондоо хүдэлмэридэ ябуулагдаа hэн. Юрэдөө бидэ үбhэ хуряалгаяа оройшог эхилээшье hаа, сабшалга. hүрилэлгэ хоёроо ехээр алгасалдуулхагүйе оролдонобди. Юуб гэхэдэ, хура бороодо норожо, бурьтажа харлашаhан ногоо хуряанхаар, наратай үдэр сабшаhаар сомобол дээрэ. Үбhэшэднай яhала ажалша бэрхэнүүд. Үдэртөө тус бүридөө 40—60 центнерэй дүрбэ—табан hүри сомогдоно. Һаядаа энэ сабшалангаа хуряажа дүүргээд, hүриеэ хорёолоод, Тамирай адаг ошохобди. Богонёор хэлэхэдэ, звеногоймнай үбhэшэд 120 гектарhаа бүхыдөө 1898 центнер гэхэ гү, али гектарай 16-17 центнер үбhэ hайн шанартайгаар хуряаха зорилготой. Энэмнай заатагүй бэелүүлэгдэхэл байха,— гэжэ үбhэшэдэй звеное хүтэлбэрилэгшэ Е. Полонов нэмээ hэн.

Энээндэнь яhала этигэхээр бэлэй. Ушарынь хадаа энэ звенодо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй, онсо шалгарагшадыень урмашуулха моральна болон материальна урмашуулгануудай гуримууд таатай зохидоор зохёогдонхой байгаа hэн. Тиимэhээ үбhэшэдынь үдэр бүри улам эршэмтэйгээр ажаллажа, хараалагдаhан даабаряа заабол үлүүлэн дүүргэхые оролдоно гээшэ.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.
Хяагтын аймагай «Родина» колхоз.

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна мүрысөөн

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Республикымнай Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет түмэр замай Улаан-Үдын отделениин станцинуудай болон «Забайкаллес» комбинадай модо бэлэдхэдэг предприятинуудай дунда модо ашаалан ябуулха даабарине hайнаар дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй 2-дохи кварталай дүн гаргаа.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада отделениин болон «Забайкаллес» комбинадай зүүршалганууд хаража үзэгдөө. Модо бэлэдхэдэг предприятинуудай, модо ашаалан ябуулдаг станцинуудай олонхинь кварталай туршада hайнаар ажаллажа гараа. Түмэр замай станцинуудай дундаhаа Лесовозный, Шулуутайн, Заудинск станцинуудай коллективүүд hайн үрэ дүн туйлаа. Түрүү hуури эзэлhэн Лесовозный станциин коллектив 300 түхэригэй 1-дэхи, Шулуутайн станциин коллектив 200 түхэригэй 2-дохи, Заудинск станцинхид 100 түхэригэй 3-дахи мүнгэн шанда хүртэhэн байна.

«Забайкаллес» комбинадай модо бэлэдхэлэй предприятинуудай дундаhаа Сэлэнгын модоной баазын коллектив түрүү hуури эзэлжэ, 500 түхэригэй 1-дэхи мүнгэн шанда хүртөө.

Н. ПЛАТОНОВ.

ОЛОНОЙ ДУНДАҺАА ТҮРҮҮЛБЭ

«Забайкаллес» комбинадай ой модоной, модо болбосоруулгын предприятинууд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан байгаа. Олон коллектив социалис уялгануудаа дүүргэжэ, мүрысөөндэ hайн үрэ дүн харуулжа ябана. Эдэн коллектив бухэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгаржа, түрүү hууриида гараа.

СССР-эй ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын коллеги болон профсоюзай ЦК түрүү hуури эзэлhэн коллективүүдые тодорхойлжо, дамжуулгын Улаан тугуудые, мүнгэн шангуудые барюулха шиидхэбэри баталан абаhан байна.

Манай республикын Байгалай леспромхозой модошод жэлэй 2-дохи кварталай дүнгүүдээр оронойнгоо модо бэлэдхэдэг предприятинуудай дунда hайн үрэ дүн туйлажа, дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэбэ. Леспромхозой коллектив кварталай даабариhаа гадуур 4 мянган кубометр модо бэлэдхэhэн, 8 мянган түхэригэй продукци ехээр худалдаhан, 32 мянган түхэригэй олзо доход абаhан байна.

Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай, Худанай леспромхозой коллективүүд 2-дохи мүнгэн шанда хүртөө.

Н. ТЮРНЕВ.

Нүхэр Г. ГУСАК Эхэ орондоо бусаба

Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Крымдэ амаржа байhанаа августын 12-то Эхэ орондоо бусаба.

(ТАСС).

АЯНШАЛГАНЬ ДҮҮРЭЭ

РИГЭ, августын 13. (ТАСС). Иранай Премьер-Министр Амир Аббас Ховейда Эхэ орондоо бусахаяа үсэгэлдэр Советскэ Союзhаа мордобо. Энэ хүндэтэ айлшан Советскэ правительствын уряалаар албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэhэн байгаа.

Иранай, Советскэ Союзай, Латвиин ССР-эй гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэhэн аэропорт дээрэhээ Хани барисаата ороной правительствын толгойлогшые Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ болон бусад тушаалтад үдэшэбэ.

Иранай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ахмад Мирфендерески болон Иранай Премьер-Министртэй хамта Советскэ Союзда ерэhэн бусад тушаалтад.

ДЭЛХЭЙН МЕДИГҮҮДЭЙ УУЛЗАЛГА

АКУШЕРНҮҮД-ГИНЕКОЛОГУУДАЙ УЛАСХООРОНДЫН VII КОНГРЕСС

Акушернүүд-гинекологуудай уласхоорондын VII конгресс Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо августын 12-то баяр ёhололой оршон байдалда нээгдээ. 70 шахуу оронhоо ерэhэн дүрбэ мянга шахуу эрдэмтэд медигүүд, врачнар-мэргэжэлтэд энээндэ хабаадана. Эдэнэр акушерствын ба гинекологиин асуудалнуудые медицинын эрдэмэй мүнөө сагай туйлалтануудай хэмжээндэ зүбшэн хэлсэнэ.

СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин академик, Конгрессэй президент Л. С. Персианинов медигүүдэй уулзалгые нээбэ.

СССР-эй элүүрые сахилгын министр Б. В. Петровскиин элидхэлые суглараагшад hонирхон шагнаа.

Августын 13-да Конгрессэй пленарна ба секциин заседанинууд болохо. Эдэнь Ленинскэ хадануудтахи Москвско гүрэнэй университедэй байшан соо үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ОНОЛ АРГА

АСУП—хүнэй аша туhада

ҮЙЛЭДБЭРИ хүтэлбэрилгэ нарижуулан hайжаруулhанай ашаар ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухай Коммунис партиин болон Совет правительствын hүүлэй жэлнүүдтэ баталан абаhан тогтоолнууд дотор онсо тэмдэглэгдэнэ. Үйлэдбэри хүтэлбэрилгэ нарижуулан hайжаруулха гээшэ түрүүшын ээлжээндэ шиидхэгдэхэ ёhотой гүрэн түрын удха шанартай асуудал гэжэ тоологдоно. Хүтэлбэрилгые нугархай hайн болгоhоной үндэhэ hуури дээрэ ажалай бүтээсые хоёр дахин шахуу дээшэлүүлхээр юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай предприятинууд оньhожоруулагдажа, автомат аргаар хангагдажа байна. Агрегадуудhaа эхилээд технологическа бүхы комплекснууд автомат аргаар хүдэлгэгдэжэ захалаа. Харин үйлэдбэри эмхидхэн хүтэлбэрилгэдэ шэнэ техникэ үшөө үсөөн хэрэглэгдэнэ. Урагшаа дабшахын, шэнэ амжалта туйлахын тула хүтэлбэрилгэ эрид hайжаруулха хэрэгтэй болоо.

Юуб гэхэдэ, промышленностиин хүгжэхэтэй хамта элдэб мэдээсэл, тоо бүридхэл, хэгдэхэ тоосоон тоо томшогүй олон болоно ха юм. Тэдэниие бүридүүлхын, согсолон шэнжэлхын тула захиргаанай аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые олошоруулха хэрэгтэй. Теэд иимэ хүдэлмэрилэгшэдэй хэр олон байбашье, нарин нягта шэнжэлгэ, согсолго, тоо бүридхэл эмхидхэхэнь бэрхэтэй. Олон тоото элдэб мэдээсэл, тоосооной hайнаар, зүбөөр, саг соогоо хэгдэдэггүй ушарhaа бодото байдалые мэдэхэгүй ушар гарадаг. Тиимэhээ үйлэдбэри эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ ушарта алдуушье дайралдадаг, буруу шиидхэбэринүүдшье абтадаг. Иимэ ушар олон цех, таhагуудтай томо предприятинуудта үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Коммунис парти, совет правительство үйлэдбэри эмхидхэн hайжаруулха, түсэб зохёолго нарижуулха асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болоо. Ажахын реформо энэл асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Ажахын тоосоо хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, материальна болон моральна урмашуулга зүбөөр хэрэглэхэ, тоо бүридхэл нарижуулан hайжаруулха гэхэ мэтэ асуудал шиидхэлгэдэ түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гурим бага бэшээр нүлөөлөө. Энэ гуримда ороhон предприятинуудта хиналта, шалгалта эмхидхэхэ, ажал ябуулгын хэр зүбөөр эмхидхэгдэhые шэнжэлхэ хэрэг гуримшуулагдаhан байна.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула түсэб зохёолго улам нарижуулха, тоо бүридхэл hайжаруулха, түсэблэлгын, мүн экономическа шэнжэлгэ нарин нягтаар хэхэ, технико-экономическа шэнжэлэлгын үүргэ дээшэлүүлхэ шухала юм. Урдань түсэб дээдын органуудта зохёогдожо, хуулита ёhoop предприятинуудта үгтэдэг hэн. Ажахын реформо бэелүүлhэнэй ашаар ехнико-промышленно-финансово түсэб өөрынгөө хуулита үүргэ дүүргэхээ болинхой.

Мүнөө иимэ түсэб зохёохын тула предприятинуудай материальна, ажалай болон бусад арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхэ, коллективэй ажал зүбөөр эмхидхэхэ, тингэжэ үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Иимэ эрхэ байдалда ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ горитой ехээр дээшэлээ. Тэдэнэр предприятиингаа ажал ябуулга нарин нягтаар шэнжэлжэ, экономическа талаарнь баримталагдаhан, гол болон эрьесын фонднуудые hайнаар хэрэглэхые хараалhан түсэб зохёохо уялгатай юм.

Промышленна предприятинуудай холын хараата түсэб олон тоото зорилгонуудhaa бүридэхэ ёhотой. Тэрээн дотор продукци үйлэдбэрилгые, худалдалгые улам ехэдхэхэ, материал хэр зэргээр хэрэглэхэ гэхэ мэтые хараалха хэрэгтэй. Мүн түсэб жэл жэлээр хубаагдаhан байха ёhотой. Тиихэтэй хамта календарна түсэб зохёохо шухала. Мүнөө дээрээ иимэ түсэб зохёоходо элдэб бэрхэшээл дайралдана. Олон ушарта предприятиин бодото арга боломжо, эрхэ байдал хараада абтанагүй, туйлагдаhан үрэ дүнгүүдэй үндэhөөр түсэб табигдана.

КАЛЕНДАРНА болон технико-экономическа түсэбүүдэй хоорондоо нягта холбоотой бэшэ ушар олоор дайралдана. Олон мэдээсэл, тоо бүридхэлэй абтадаг ушарhaа тэдэниие саг соонь сасуулан хаража, шэнжэлжэ үзэхэнь бэрхэшээлтэй. Энэ зорилго ямар аргаар шиидхэхэ болохоб гэхэдэ, үйлэдбэри эмхидхэн хүтэлбэрилгэ эрид нарижуулан hайжаруулха, оньhон техникэ, онол арга хэрэглэхэ шухала. Тиимэhээ промышленна үйлэдбэриие эмхидхэн хүтэлбэрилгэ эрид hайжаруулха хэрэгтэй болоо.

Энэ шэнэ, орёо зорилго гээшэ. Тэрэниие хайшан гэжэ, ямар юумэнhээ шиидхэжэ эхилхэб гэhэн асуудал табигдана. Манай hанахада хүтэлбэрилгые нарижуулан hайжаруулхын тула, нэн түрүүн, гурбан иимэ зорилго шиидхэхэ хэрэгтэй:

1. Предприятиин ажал эмхидхэн хүтэлбэрилхэ өөрын автомат онол арга хэрэглэхэ, АСУ эмхидхэхэ шухала юм.

2. Хүтэлбэрилтэдэ мүнөө үеын техникэ, түрүүшын ээлжээндэ электронно-тоололгын машина хэрэгтэй. Тэрэнэй үндэhэ hуури дээрэ үйлэдбэриие оньhожоруулжа, автомат аргаар хангажа болохо.

3. Предприятиин ажал зүбөөр эмхидхэн хүтэлбэрилхын тула экономико-математическа онол арга, тоо бодолго хэрэглэхэ шухала. Нарин нягта тоо бодолгын ашаар экономическа зүб шиидхэбэри оложо болохо ха юм.

Электронно-тоололгын машинанууд АСУ-гай үндэhэ hууринь гээшэ. Тэдэнэй аша туhаар экономико-математическа шэнжэлгэ, тоо бодолго хэжэ болохо, элдэб мэдээсэл саг соонь согсолжо, бодото байдал мэдэжэ абаха арга хангагдаха. АСУ хэрэглэхэдэ, бии байгаа техникэ, түхеэрэлгээ зүбөөр ашаглаха, складуудтахи тоо бүридхэл нарижуулха, материальна хангалга шалгаха арга олдоно. Гадна техническэ шэнэ онол арга хадаа захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хүнгэдхэхэ, тэдэнэй тоо саашадань олошоруулхагүй арга хангаха гээшэ.

ҮЙЛЭДБЭРИИЕ автомат аргаар эмхидхэн хүтэлбэрилхэ зорилго ехэ орёо. Тэрэниие зүбөөр бэелүүлхын тула холын хараата хэдэн асуудал шиидхэхэ, АСУ-гай системэ эмхидхэхэ хэрэгтэй. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин коллективүүд эдэ асуудалнуудые эрдэмтэдэй, научно-шэнжэлэлгын институтуудай туhаламжаар шиидхэхэ байна.

АСУ эмхидхэхэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилэн эмхидхэхэ шэнэ онол арга хэрэглэхэ талаар түрүүшын алхам манай заводто хэгдэжэ эхилээ. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой үйлэдбэри мүн лэ орёо гэжэ хэлэхээр. Үйлэдбэримнай олон hалбаритай гэжэ хэлээшье хада үлүү юумэн үгы.

Үйлэдбэри автомат аргаар эмхидхэн хүтэлбэрилхэ ажалые юунhээ эхилээбибди гэхэдэ, өөрын бааза байгуулагдажа захалаа. 1971-72 онуудай туршада бэлэдхэл хэгдээ. Ленинградай научно-техническэ «Ленэлектронмаш» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлтэй энэ жэлэй январь соо договор баталагдаа. Тэрэнэй туhаламжаар «Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй АСУ нэбтэрүүлхэ техническэ түсэб-даабари зохёогдоhон байна.

Орёо үйлэдбэритэй манай заводто энэ асуудал нэгэ доро шиидхэхээр бэшэ байба. Тиимэhээ бидэнэр тэрэниие гурбан хуби болгон таhалаабди:

1. Шудхалгын-механическа үйлэдбэриин АСУ.
2. Локомотив заhабарилгын үйлэдбэриин АСУ.
3. Вагон заhабарилгын үйлэдбэриин АСУ гэжэ нэрлэгдээ. Энэ гурбан хүтэлбэри бүридхэн эмхидхэхэhээ, гадна, заводой ниитэ АСУ байгуулагдаха юм.

ТҮРҮҮШЫН ээлжээндэ шудхалгын-механическа үйлэдбэридэ автомат шэнэ онол арга хэрэглэхээр хараалбабди. Түсэбтэ графигай ёhoop ерэхэ жэлhээ энэ гурим хэрэглэгдэхэ. Саашадаа удаа дараалан бусад үйлэдбэри, бүхэли завод шэнэ гуримда орохо юм. Бүхы үйлэдбэриие гурбан хуби болгон хараалаад, АСУ нэбтэрүүлхын тула эдэ цехүүдэй ажалай эмхидхэл гуримшуулагдажа эхилээ.

Заводой бүхы хүтэлбэри, ажалай эмхидхэл нарижуулан hайжаруулха шухала гэhэн тобшолол бэлэдхэлэй үедэ хэгдээ. Тиимэhээ бидэнэр заводой бүхы үйлэдбэри, цехүүдые энэ гурбан хубитай тааруулан эмхидхэн хүтэлбэрилхэ байнабди. Үйлэдбэринүүдэй бүридхэлдэ ороhон цехүүд, мүн үйлэдбэри тус бүридөө заводто мэдэлтэй байха, ондоо предприяти, заводуудтай сэхэ холбоо байгуулха эрхэгүй болоно. Завод, тэрэнэй гол албатан иимэ холбоо барисаа байгуулха юм. Тиихэтэй хамта өөрынгөө ажал хэрэгэй түлөө өөhэдөө харюусаха байнабди.

Үшөө ямар тобшолол хэгдээб гэхэдэ, заводто нормативна ажахын байдалай ехэ тулюур байhаниинь элирүүлэгдээ. Олон янзын элдэб деталь, частьнуудые, хэды янзын продукци бүтээдэг манай заводто ёhотой нормативна ажахы байгуулхань ехэ шухала болоо. Деталь, частьнуудые хэлгын операци бүхэнииинь тодорхойлогдохо юм. Мүн хэдэн классификатор, справочник зохёогдохо. Иимэ ажахы байгуулагдаха, бэлэн мэдээсэл, справочнигууд заводой цех, таhагуудта үгтэхэ байна.

Иимэ бэлэдхэл хэхэтэй хамта АСУ-гай системэ байгуулагдажа эхилээ. Электронно-тоололгын «Минск-32» гэhэн машина абтаа. Энэ машина, мүн ондоо түхеэрэлгэнүүд тусхай байшан соо хабсарган тодхогдохо юм. Байшангай барилга энэ жэлдэ дүүргэгдэхэ ёhотой.

Заводто АСУ-гай тусхай таhаг эмхидхэгдээ. Ленинградай материально-техническэ хүтэлбэрилгын институтдахи (ЛИМТУ) хоёр hарын курсада заводой 16—17 хүдэлмэрилэгшэд жэл бүхэндэ hуралсажа гарана. «Минск-32» машина хүдэлгэхэ тусхай бригада эмхидхэгдээ. Бригадын хүдэлмэрилэгшэд Минск город ошожо энэ машинын оньhо шудалжа ерээ.

АСУ байгуулха, хэрэглэхэ холын хараата зорилго шиидхэхын хажуугаар, тэрэнэй хуби болохо багахан түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэжэ hуража байнабди. Эдэ түхеэрэлгэнүүд тусхай тоо бодолгын ёhoop хүдэлдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ мүнөө заводто тусхай даабаринууд тодорхойлогдоно, тоо бодолго хэгдэнэ. Түрүүшын шэнэ онол арга кадрнуудай таhагта хэрэглэгдээ. Кадрнуудые бүридэлдэ абаха, тэдээн тухай энэ тэрэ мэдээ үгэхэ ажал оньhожоруулагдаа. Эндэ тоололгын-перфарационно машина (СПМ) хэрэглэгдэнэ. Саашадаа энэ онол арга заводой үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Һаядаа тэрэнэй туhаламжаар материалнууд бүридэлдэ абтадаг болохо.

Гадна «БЛП-2», «УРИ-4М» гэhэн электронно-тоололгын багахан машинанууд хэрэглэгдэжэ байна. Эдэ машинанууд заводой материально-техническэ хангалгын таhагай складуудта тодхогдоо. Кладовщигууд машина шудалаа.

ОНЬҺОН АРГА хэрэглэхэдэ үйлэдбэридэ ехэ аша туhатай. Хэрэгтэй тоо бодолго түргэн хэгдэнэ, технико-экономическа нарин нягта шэнжэлгэ хэгдэнэ, бодото байдал элеэр харуулhан мэдээсэл үгтэнэ. Захиргаанай аппарадые хэды ехээр олошоруулбашье, иимэ тоо бодолго түргэн болзор соо хэгдэжэ шадагдахагүй юм. Кадрнуудай таhагта хэрэглэгдэhэн түрүүшын онол арга 5 мянган түхэригэй алмалта үгэбэ.

Үйлэдбэри шэнэ оньhон аргаар эмхидхэн хүтэлбэрилхэ талаар түрүүшын алхам хэгдээ. Саашадаа АСУ нэбтэрүүлхэ ехэ ажал бэелүүлхээр хараалнабди.

Түмэр замай транспортын инженернүүдые бэлэдхэдэг Ленинградай институт, Горькиин университет, арадай ажахын Эрхүүгэй институт дүүргэhэн залуу мэргэжэлтэд энэ жэлдэ заводтомнай ерээ. Мүн заводой үйлэдбэри hайн мэдэдэг, дүй дуршэлтэй технолог, нормировщигууд тусхай курснуудта hуралсажа, электронно-тоололгын машинын оньhо шудална.

Л. ПОТАПОВ,
ЛВРЗ-гэй главна инженер.
В. ПОЗДНЯКОВА,
заводой АСУП-ай таhагай начальник.

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАҺАН ФЕРМЭ

Худанай совхоздо hү haалиин гурбан фермэ бии юм. Мүнөө жэлэй түрүүшын хахадай дүнгүүдээр энэ совхозой малшад аймаг соогоо түрүү hуурида гаража, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой Дамжуулгын улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэhэн. Тус ажахы hү haаха түсэбөө 120 процент дүүргээ. Энэ амжалтада Сагаа-Нуурай комсомол-залуушуулай hүнэй фермын haалишад лэ өөрынгөө хубитые оруулалсаа.

Энээнhээ урдахи жэлнүүдтэ Сагаа-Нуурай фермэ ходоо совхоз соогоо гээгдэжэ ябадаг, hү haаха түсэбөө hараhaа hарада дүүргэжэ шададаггүй байhан юм. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, энэ фермэдэ ёhото эзэн байгаагүй, ажалай журам hулараа hэн. Мүн лэ совхозой мэргэжэлтэдэй зүгhөө анхарал багадаа haаб даа.

Ушар нимэhээ совхозой дирекци, партком Сагаа-Нуурай фермые даагшаар Бальжинима Дубшановые эльгээhэн юм. Малай үбэлжэлгын эхилжэ байhан эгээл харюусалгатай үедэ энэ нүхэрнай фермые даажа абаа hэн. Нэн түрүүн малда тэжээл буйлуулдаг цех заhуулаад, haамхай үнеэдтэ үбhэ тэжээл тусхай рационой ёhoop үгүүлжэ эхилээ. Тиихэдэ ажалай журам наринаар сахиха гэжэ яhала оролдоо.

Фермэ дээрэ имагтал залуушуул хүдэлдэг. Хүн бүхэнтэй үгээ ойлголсохо, хүн бүхэндэ үгээ дуулгаха гээшэ баhа хүнгэн хэрэг бэшэ. Бальжинима Дубшанов оншыень оложо шададаг, haалишадай, үхэршэдэйнгөө гэр байрын, ажаhуудалай эрилтэнүүдые дүүргэдэг, өөрынгөө ажал hайн мэдэдэг хүнүүдэй нэгэн.

Үбэлэй hаранаудые сагаануурайхид амжалтатайгаар үнгэргөө. Зунай бэлшээридэ орохынгоо урда тээ тус коллектив мүн лэ ехэхэн ажал хээ. Һарабшатай байранууд, бүлэг бүхэндэ өөhэдын хорёо, фермэдэ малшадай хододоо байха гэрнүүд болон бусад шэнээр баригдаа. Урдань зундаа малшад үнеэдээ үдэрэй хоёр дахин хээрэ haадаг байгаа haа, мүнөө тэдэ зунайнгаа байрада ходо байдаг болонхой.

Фермын шэнэ эзэнэй, совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй оролдолгын ашаар Сагаа-Нуурай фермынхид гээгдэлhээ гаража, мүнөө түрүү фермэнүүдэй нэгэн болонхой. Тус фермэ дээрэ арбан haалишад хүдэлдэг юм. Тэдэнэр хамта дээрээ 235 үнеэ харууhалдаг.

Байгша ондо сагаануурайхид фермээрээ үнеэн бүриhөө 1810 килограмм hү haаха гэhэн түсэбтэй. Жэлэй түрүүшын 7 hара соо 1288 килограмм hүн үнеэн бүриhөө абтаад байна. Нёдондонойхитой жэшээлбэл, энэмнай 200-гаад килограммаар ехэ болоно.

Тус фермын haалишад июль hара соо hайн амжалта туйлажа гараа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хэрбээ июлиин 15-най үдэр haалишад сүүдхэдээ 1398 килограмм hү haahан байгаа haа, 31-дэ 1474 килограммда хүргэhэн байна. Һаалишад үнеэдээ үдэрэй гурба дахин haана. Тиихэдэ үнеэд hүниндөө хашаада хаагдадаггүй, бэлшээридээ амардаг.

Мал адуулагшад Д... Раднаева, комсомол... Ринчинбал Базарсадуев, ...бик-Доржо Наманжуев ... даа үнэн сэхээр ха... малаа hайнаар харууh...

Бүхы haалишад үнгэр... hара соо июниинхидэ ө... ехэ hү haажа шадаа. ... шээлбэл, Дулгаржап Д... дова даажа байhан үнеэ... 4421 килограмм ... абаа. Энэнь июнь ... рынхитай жэшээлбэл, ... килограммаар дээшэ бол... Мүн лэ Цыпилма Туг... рова, Намсалма Жиг... ренова, Буда-Ханда До... ева гэгшэд hайн амж... туйлажа, жэлэйнгээ түс... нэрэтэй түрэтэйгөөр ... лүүлжэ ябанад.

Энэ фермэ дээрэ з... хүбүүд комсомол ... Санжимитыпов, Влади... Цыбенов гэгшэд haал... наар хүдэлдэг юм. Эдэ... рой ажал онсо тэмдэглэ... Жэлэй долоо hара соо ... рынь үнеэн бүриhөө 1665 ... лограмм hү haагаад ба... Харин Владимир hүү... hарада даажа байhан ү... hээ 4700 килограмм ... абаа.

— Ёhотойл ажалша хү... даа,—гэжэ фермые да... Бальжинима Дубшанов ... рэнэ.—Манай хүбүүд ... нэй haалишадhaа бага... гээгдэнгүй мүнөө хүд... ябана. Тэдэнэй ажалаар ... горхомоор.

Мүнөө Сагаа-Нуурай ... мын коллектив түй... амжалтаараа hанаагаа ... раагүй. бүри оролдосо ... тэйгээр ажаллажа, ехэ h... түлөө дэлгэрhэн соц... мүрысөөгөө үргэлж... hээр. Саашадаа тэдэнэй ... жалта туйлахань найда...

Л. ГОМБОЕ...

Хэжэнгэ.

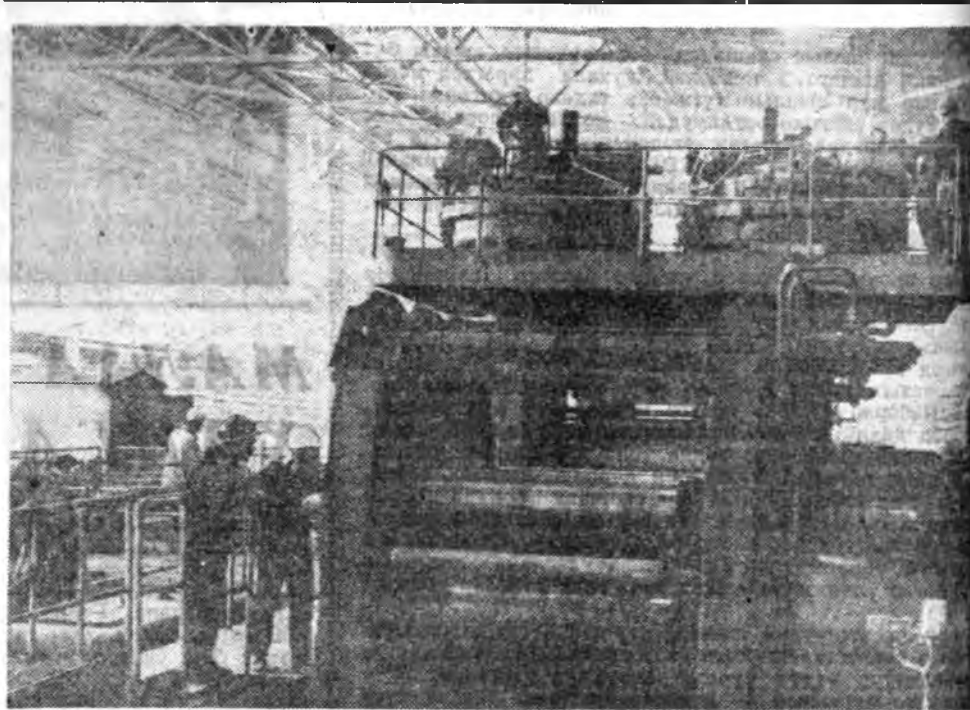

КАЗАХАЙ ССР. Карагандагай харьяата Темиртаудахи металлургическа комбинадта «1700» гэжэ станай барилга дүүрэжэ байна.

Өөрсэ шухаг машинанууд, агр... дууд эндэ тодхогдон табигдаа. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: станай уча... гуудай нэгэндэ.

ТАСС-ай фотохрони...

ЧЕЛЯБИНСКЫН, Свердловскын металлургнууд мүрысэдэг заншалтай юм. Энэ жэлэй январь hарада социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай договор батаlhан Челябинскын ба Верх-Исетскэ заводуудай металлургнууд үнгэрhэн hаранuудта hайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Челябинскын металлургическа заводой мартенэй хоёрдохи цехэй ахалагша мастер В. Ф. Кропачевой хүтэлбэрилдэг булад хайлуулагшадай коллектив жэлэй эхинhээ хойшо түсэбhөө гадуур 3.400 тонно булад хайлуулаа. Электрын элшэ хүсэн ехээр алмагдаа. В. Ф. Кропачев Верх-Исетскэ зоводой ахалагша мастер А. А. Мухлыниинтай ажал хэрэгүүд тухайдаа ходо хөөрэлдэжэ байдаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: свердловскынхидай ажал хэрэгүүд ямар гээшэб? В. Ф. Кропачев (зүүн гарhaа хоёрдохинь), КПСС-эй XXIV съездын нэрэмжэтэ бригадын гэшүүд В. А. Соловьев. Г. Н. Антропов, П. А. Сатанин гэгшэд социалис мүрысөөн тухай материалнуудтай танилсажа байна. Дээдэ таладань— Челябинска металлургическа завод.

ТАСС-ай фотохронико.

Очерк

ХОДОДОО ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ЗЭРГЭДЭ

ХИЛЭЭМЭНЭЙ ЗАВОДТО

АЖАЛАЙ хэрэгээр Захаамин ошоод, аймагай газетын редакцида оробоб. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоhоной уурхайн нээгдэхэhээ хойшо эрхим hайнаар хүдэлhэн, энэ комбинадай түүхэ намтарые, хүдэлмэришэн коллективэй ажал хэрэгые табан хургандаал адли мэдэхэ буряад хүдэлмэришэнтэй уулзажа, хөөрэлдэхэ тухайдаа мэдүүлбэб.

— Һүүе, Будажаб Санданович Дашеевтэй уулзажа хөөрэлдэгты. Тэрэтнай одоол hайса мэдэхэ хүн. Холтоhоной уурхайн нээгдэхэhээ хойшо тэндэ хүдэлhэн байха,— гэжэ редакциин хүдэлмэрилэгшэд дурадхаба.

Хойто үглөөниинь завод ошожо, директорой таhалгада ороходом, хүбэнтэй хүүртигтэй, орбогорхон нэхы малгайтай наhажаал хүн столой саана hууна.

— Та хэндэ ерээбта?

— Би директортэй уулзаха гээ hэм, — гэбэб.

— Директор гээшэтнай би өөрөө hуунаб, — гэжэ дуугараад, тэрэм аргаахан бодожо, хүбэнтэй хүүртигээ hэгсэрээд абана.

Үнгэрhэн hүни заводойнь нэгэ пеэшэнэй түхеэрэлгэ гэнтэ эбдэрээд, Будажаб Санданович заводтоо hүни ерэжэ, заhабари хэдэг, бүхы хүдэлмэришэдөө хүл дээрэнь бодхоожо, үглөө болотор унтангүй хүдэлhэн байгаа. Хэрбээ нэгэ пеэшэнэй хүдэлөөгүй haa, олонхи магазинуудта хилээмэн орохогүй, хүдэлмэришэдшье гэмэрэлдэхэ байгаа бшуу. Тиимэhээ директор нойроошье мартаад, хүдэлмэришэдтэйгээ хамта пеэшэнэй түхеэрэлгэнүүдые заhалсажа, шүрэб, боолтонуудые яндайштарнь мушхалсаа ха юм.

Үүрэй сайхатай хамта бүхы түхеэрэлгэнүүдынь урданайхидаал хүдэлжэ, хилээмэшэн эхэнэрнүүд пеэшэнэй хажуугаар hахы-hалаг гүйлдэжэ захалаа hэн. Тиихэдэньшье Будажаб Санданович холо ошоодүй, түрүүшын хэhэгэй болоод гаратар пеэшэнэй хажууhаа hалаагүй байгаа бэлэй.

Унтангүй хоноhон хүнтэй хөөрэлдэхэньшье аягүй байгаа hэн.

Удэшэлэн уулзажа хөөрэлдэхэдэм, Холтоhоной уурхайда хүдэлhэн тухайдаа намдуу зохидоор нигэжэ хөөрөө hэн.

ӨӨР ТУХАЙГАА ӨӨРӨӨ

ГУШААД ОНУУДААР манай Захааминда геологууд ерэжэ, хангил хабсагай болон хада ууланuудаар зайжа, оройдоо нюдэ амандашье харагдаагүй элдэб үнгын шулуунуудые суглуулжа захалаа hэн. «Гайха тагна ехэ! Юрэдөө, хадын шулуугаар юу хэхэ юм?» гэжэ үбгэд, хүгшэд гайхалдаа бэлэй. Тэдэнэй бүлэгтэ оролсоод, үнеэхи шулуунуудые суглуулалсаха дуратайгаар гэртэхиндээ мэдүүлхэдэм эжым таhа арсаа hэн. Харин бодото сагай байдалые тон зүбөөр ойлгожо, хамтын ажахыда бүхы шадалаараа хабаадалсажа ябаhан эсэгэм нэгэтэ намайе дуудажа:

— Хүдэлмэришэдтэй хуби заяагаа холбоходоо яахашьегүйш, хэзээдэшье газардахагүйш. Хүнүүдэй хүбүүд ябалсажа ябадаг гүбэ, — гэжэ хэлээд, эжым урдаhaа нэгэл тиимэ мэхэтэйгээр хараадхёо бэлэй.

Модон-Хүл гэжэ ород дэрээбэнэй ойро шадар эрэ болоhон тула ородоор hайса хэлэхэ байгааб. Теэд геологуудай «старатель, бригадир, вольфрам» гэжэ хэлсэхые ойлгохогүйдөө эшэhэн гээшэм аргагүй hэн. Би тиихэдэ арбан зургаатай болоод ябааб. Геологическа партиин моришоноор хүдэлхэнь угаа hонирхолтой hэн.

Тэрэ сагhaа хойшо хүдэлмэришэдэй эбтэй эетэй бүлэдэ оролсоод, бүхы хуби заяагаа энэ hайн hайхан хэрэгтэ зорюулаа hэм. Хэлэхэдэ бэлэн юм бэзэ. Зүгөөр газар доро хүдэлхэдэ тиимэшье хүнгэн бэшэ. Хүдэлмэришэдэй дунда ажалай шүүhэ нилээд амасаhан, харюусалгатай шанга шалгалта гараhам мүнөөшье аргагүй хэрэгтэй болодог гээшэ.

1934 ондо үнэтэ металл-вольфрам суглуулха (тиихэдэ газар малтадаггүй, харин хүрьhэн дээрэ хэбтэhэн шулуу — холисо-вольфрам суглуулдаг hэн) бригада эмхидхэхыем даалгаба. Түрүүшээр Холтоhон, Юнхэрэй хадануудhaа бараабтар аад, ялбама үнгэтэй шулуу суглуулжа тушаадаг байгаабди. Энэниие бүри ехээр абахын тула уурхайнуудые малтажа эхилээ hэмди. Ороноймнай хизаар, зүг бүхэнhөө хүнүүд манайда олоор ерэжэ, хүдэлхэдэшье урматай болоо hэн. Намайе газар малтагшадай бригадын бригадираар томилбо. «Газар дайдаяа, ажал хэрэгээ hайн мэдэхэ байнаш. Хүбүүдшни бүхэриг шамбай, одоо яахашьегүйт» гэжэ хэлэхэдэнь яажа арсахабши. Тиигээд лэ удангүй үгэ хүүрээ ойлголсожо, одоо түрэhэн аха дүү шэнги эбтэйгээр хүдэлжэ захалаа hэмди. Эндээ хорёод жэлэй туршада хүдэлжэ, өөрөө газар үрэмдэhэн, малтаhан, тиигээд бригадир, уурхайн мастер, халаанай начальник ябаhанби. Зүгөөр бэеэ hайрхаалшье яахамнайб даа.

Холтоhоной уурхайда байхадаа руда газаа тээшэнь дамжуулжа гаргаха аргые түргэдхэхэ хэдэн дурадхалнуудые оруулаад, тэдэнээ саг болзортонь бэелүүлжэ, нилээд ехэ алмалта хээ hэмди.

Зэдын комбинадай электростанци (ГЭС) ондоо тээhээ асаргадаhан түлишөөр хүдэлдэг байгаа. Ушар иимэhээ Баян голой шулуу нүүрhэнэй уурхайе үргэдхэхэ, өөрын түлишөөр комбинат бэеэ хангажа шадаха гэhэн тодорхойлолго гараба. Удангүй тиигэ ошохо баатай болобоб. Яахабши, хүдэлмэришэн коллективэйнгээ этигэл найдабариие харюулхаhaа дэмбэрэлтэй юумэн үгы ха юм. Холтоhоной уурхайда хүдэлжэ захалхадам буряадууд угаа үсөөн байгша hэн. Теэд мүнөө олон болошоо. Инженер-геологууд, горнягууд болон бусад мэргэжэлтэй хүбүүд олоор хүдэлнэ.

Иигээд лэ дүшөөд жэл тухай Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта хүдэлжэ, хүдэлмэришэ хүдэр хүбүүдэй альганайнь халууе яhала hайса мэдэрээ hэм.

НҮХЭРҺӨӨ БЭШЭГ

БУДАЖАБ САНДАНОВИЧ номой шкаф нээжэ, тэндэhээ фотоальбом, үшөө ямаршьеб даа саарhа тэбхытэрнь гаргаад, хаража hуухыем дурадхаба. Альбомыень hэхэжэ, сугтаа хүдэлhэн нүхэдыень хубсаhа хунараарнь тухайлнаб. Нэгэ бригадада сугтаа хүдэлhэн нүхэд тухайдаа тобшо тэдыгээр хөөрөөд, заримадтайнь уулзадаг, нүгөө заримадhaань бэшэгүүдые абадагаа хэлэхэдэнь би ехэтэ баясажа, хүдэлмэришэдэй ёhо заншалай hайханда обтожо hуугаа hэм. Нилээд хүбхэгэр бэшэгүүд сооhоо нэгые ходолжо гаргаад, уншахыем дурадхаба. Тэрэ бэшэг тусгаар шэлэжэ абаагүй hэн. Тиигээд ерэхэлээрээ. Будажаб Санданович бултантайнь адли тэгшээр нүхэсэдэг, хэниинь хэншье гэнгүй бэшэлсэдэг байгаа бшуу.

Баян голой шулуун нүүрhэнэй, тиигээд Холтоhоной уурхайда хамта хүдэлдэг Александр Соловьев гэжэ унаган нүхэрынь аяар Ураал хадын баруун тээhээ бэшэжэ, амар мэндээ айладхаhан байгаа. «Сашатай хамта газар hайса малтаhан, үрэмдэhэн байхабди. Хүбшэ тайгын оборто түүдэг носоогоод, намарай hүниие үнгэргэхэ ушар заримдаа гарагша hэн. Тэрэмни Ураал хадын баян хэбтэшэ тухай, тиихэдэ бинь Буряадайнгаа баялигые магтан хөөрэхэб. Зүгөөр Саша тэндээ хүдэлжэ, түмэр руда болбосоруулалсаха аргатай байгаа haаб даа. Теэд гушаад онуудаар манай эндэ хэдын ажалай оньhо нюу... мэдэхэ хүнүүд үсөөн бай... hайн дураараа заха холы... Захааминдамнай ерээ га... бы. Үхибүүдынь бэеэ х... сэнхэй, бултадаа дээдэ м... гэжэлтэй болонхой, мүн ... hа эсэгынгээ харгы... ошоhон байна».

Будажаб Сандановичиигэжэ хөөрэхэдэ бүхы ю... мэн ойлгогдожо тэрэ б... шэгыень уншаhанай үл... гэжэ hанаа бэлэйб. Бэш... гүүд, бэшэгүүд... Дүш... жэл тэдэнтэй сугтаа хүд... лөөд, нүхэр ёhоной хани ... луун бэшэгүүдые аба... байхаhaа hайхан юумэн үг... бшуу.

Хуушанай горняк тэрэ б... шэгүүдээ болгоомжотойгоо... ябталжа уяад, немойнгэ... шкаф соо аятайханаар хэ... хинэ.

***

ХОЙТО ҮГЛӨӨНИИН... хилээмэнэй завод ош... жо. директорэй таhалга... ороходом, орой танихын а... гагүй сэмсэгэр гоё хүн h... жа байба. Хүдэлмэриша... тэйгээ даамай зохидоор хө... рэлдэжэ, зүбшэл зааба... үгэжэ hуухыень харахада... ажал хэрэгээ табан хурга... даал адли мэдэнэ гэжэ ой... гоо hэм. Коммунист Буд... жаб Санданович Даше... Эсэгэ ороноо хамгаалгы... Агууехэ дайнда ябалсажа... оло дахин добтолгодо ор... hон байха. Энээниие... «Шэн габьяагай түлөө», «Дайшалхы габьяагай тү... лөө» гэжэ медальнууд га... шэлнэ. Гадна ажалдаа ура... шатай байжа, РСФСР-э... Верховно Советэй През... идиумэй нэгэ, Буряад... АССР-эй Верховно Совет... Президиумэй дүрбэн Хүнд... лэлэй грамотануудаар шаг... нагдаhан байна.

Хилээмэнэй заводhоо га... ража ошоходом, пеэшэнhэ... hая гараhан хилээмэ аш... hан машинанууд Захаами... аймагай нютаг, тосхон бү... хэн тээшэ ошоhон харгы... гаар табилуулна. Эндэ Бу... дажаб Сандановичай габья... бии гэжэ ойлгоо hэм.

М. ОСОДОЕВ.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ НЭГЭН ҺЭН

Душэн жэлэй саада тээ, 1933 оной августда Сэлэнгын аймагай «Олзон-Туяа» колхозой (мүнөө Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхоз) түрүүлэгшэ, коммунист Бадма Цыбикжапов ангиин дайсадай гарhаа наhа барahан юм. Энээн тушаа Ц. Жамсараногой «Буряад орон урдань ба мүнөө» гэhэн ном соо дурдагданхай.

Би Бадма Цыбикжаповай ажал ябуулга тухай валуу үетэндэ хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Гильбэр нютагые мэдэхэгүй хүн үсөөн гэжэ hананаб. Тэндэhээ баруулжаа нилээд ябаад байхада, Олзон нютаг эхилдэг юм.

Урдань эндэ «Олзон-Туяа» гэжэ колхоз эмхидхэгдэhэн, тиигээд hүүлдэнь Гильбэрэй сомоной бағахан арьтельнүүдэй нэгэдхэгдэжэ, томо колхоз байгуулагдахада, түб hууринь ондоо тээ абаашагдаhан юм.

Олзон нютаг урдань уран дархашуулаар, бүхэ барилдаашадаар суурхадаг байhан. Мүнөөшье нютагаймнай хүбүүд бүхэ барилдалгаар суутай. Хэдэн дахин аймагай болон зонын чемпион болоhон Ринчин Намсараев, Зая Дашиев, Дугар Цырендоржиев гэгшэд эрхим механизаторнууд. Дархашуул Ламажап Будаев, Дашнцырен Нимаев, hаалишан Мария Пурбуева болон бусад нютаг зондоо хүндэтэй.

Иимэ бэрхэшүүлэй, алдарта хүбүүдэй түрүү зэргэдэ Бадма Цыбикжапов ябаhан юм. Тэрэнэй нэрээр «Бадмаахын добо» гээд алуулhан газарынь нэрэшэнхэй.

Октябриин хубисхалай хүсэтэ долгин Буряад орондомнай эбхэрэн ерэжэ, аша үрыень арад зоной ажабайдал дээрэ бодотоор бэелүүлжэ эхилhэн гайхамшагта гушаад онуудай үе байгаа. Тэрэ сагта нүүдэл таруу hуудалтай, зүдэржэ зобожо ябаhан буряад зониие нэгэдхэжэ, хамтын ажахы тогтоохо талаар ехэхэн хүдэлмэри Коммунис партиин хүтэлбэри доро хүдөө нютагуудаар бэелүүлэгдэжэ эхилээ бэлэй. Олзон нютагташье зоной ажабайдалые шэнэдхэн хубилгаха энэ хэмжээн түрүүшын ээлжээндэ бэелүүлэгдэжэ эхилhэн байгаа. Хэр угhаа үмсын ажалтай hууhан зониие артельдэ хамтаруулха гээшэ амархан хэрэг бэшэ байгаа. Олонхид, илангаяа үбгэд, хүгшэд тэрэниие буруугаар ойлгодог. тиихэдэ ламанар, баяд ноёд буруу номнол ябуулдаг байгаа. Ушар иимэhээ эгээн түрүүн ангиин дайсад болохо нюдарган баяшуулые усадхажа, адууhа мал, зөөри зөөшыень хуряажа абаха хэрэгтэй болоо hэн.

Энэ аюулта хэрэг бэелүүлхэ, шэнэ байдалай үлүү hайн байhые зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэрhэн түрүү үзэл бодолтой, эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүд Олзон нютагта олон байгаа. Бага наhанhаа хойшо баяшуулай барлаг ябаhан Бадма Цыбикжапов тэдэнэй нэгэн байhан. Тэрэ нютагтаа эгээн түрүүн Коммунис партиин гэшүүн болож, ами наhаяа арад зоной аша туhада зорюулhан. Бадма Цыбикжаповичай хүтэлбэри доро нютагай эдэбхитэд хүн зоной дунда ойлгуулагчын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, зуугаад үрхэтэ айлhаа бүридэhэн «Олзон-Туяа» гэжэ түрүүшын колхоз байгуулhан, түрүүлэгшээрнь Бадма Цыбикжапов hунгагдаhан бэлэй.

Бадма үгытэй айлай хүбүүн hэн. Эсэгэнь Баярай Цыбикжап (нютагаархиниинь Баярай Бааhата гэдэг байhан) гэгшэ Оронго голой эрьедэ, шугын соорхой соо буусатай байгаа. Цыбикжаптан хэр угhаа задарюун томо бэетэй, хүсэтэй ажалша бэрхэ улад байбашье, баяд ноёдой барлаг болож, угытэй ядуу зандаа үлэhэн юм.

Бадма Цыбикжапов хоёр жэл шахуу түрүүлэгшээр хүдэлхэ зуураа, Олзоной зониие бултыень шахуу колхоздо оруулжа, хахадhаань олон айлнуудые колхозойнгоо түб hууринда нүүлгэжэ асарhан юм. Артелиин ажал хэрэг урагшатай hайнаар ябажа, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гараhан.

1933 оной үбhэ хуряалгын hүүл болож байгаа. Хадада бандидууд бии болобо гэhэн hураг дуулдаба. Олзон нютагай хубалза баян Дабаагай Нима, Монголhоо наашаа аралжаа наймаа эрхилдэг, Хяагтын ехэ харгы дээрэ тонуул дээрмэ хэдэг байhан Харгана нютагай контрбандист Бартаа-Нимын гэгшэд сүлэлгэhөө тэрьедэжэ ерэhээр, баян айлай хүбүүн Нимын Чимит-Цырен гэгшые үгэдөө оруулжа, хадада гарашаhан байгаа. Гурбан бандит Хамар-Дабаанай хүбшэ, Оронго голой үдхэн шугы соогуур олон газарта байратай, тэрэ үеын hайн буутай байhан тула бэлэхэнээр баригдахагүй, мүрдэхэнь ехэ аюултай байhан. Уданшьегүй эдэнэр өөhэдынгөө хара хэрэг эрхилжэ, хамтын ажалда hүйдхэл хохидол ушаруулжа захалhан юм. Хээрэ бариhан, тоноhон хүнүүдээр дамжуулан, колхозой эдэбхитэдтэ, коммунистнуудта эрилтэ табидаг, заналта хэдэг болобо. Энээн тушаа зарим нэгэн хүйтэн болотор, саhанай оротор хүлеэе гэдэг байгаа. Аяар саhанай оротор бандидуудай заналта, хамтын ажалда ушаруулжа байhан хохидол тэсэхын аргагүй гэжэ түрүүлэгшэ, нютагай эдэбхитэд бодомжолоод, ондоо аргаар тэдэниие барижа тушааха арга бэдэрбэ.

Тэрэ үедэ, дээрэ хэлэгдэhэн Бадмын аха — Дашанима урдань дасанда хубараг байhанаа болёод, hүүлэрынь аралжаа наймаа хэhэнэйнгээ түлөө колхоздо абтаагүй, хуушан буусадаа hуудаг байгаа. Тиимэhээ Дашинима бандидуудтай уулзажа, үгэсөө хэхэ найдамтай хүниинь болож шадахаар байба. Түрүүлэгшэ, колхозой эдэбхитэд энэ аргые хэрэглэхэ гэжэ шиидэбэ. Бадма Дашинимада ерэжэ: «Ши бандидуудые барихадамнай туhала, тиигээ hаашни колхоздо абахабди» гэжэ дурадхаба. Дашинима зүбшөөжэ, Бадматаяа хоюулан бандидуудые бариха түсэб зохёобо.

Уданшьегүй, нэгэтэ hүниин харанхыгаар буутай гурбан бандит Дашинимында ерэжэ оробо. Энээниие Бадма хэдэн нүхэдтэеэ далай хажууда хаража хэбтэhэн байгаа. Тэдэниие гэртэ бариха гэлсэhэн аад, Дашинимын гэр бүлыень айлгахаhаа зүрхэсэжэ, дал соо ороходонь бариха гэжэ шиидэбэд. Үнишье болонгүй дүрбэн хүн гэрhээ гаража, дал тээшэ марьян hубарилдаба. Нимын Шойдон хотон соо орохоёо ябатараа гэнтэ: «Би далай хорёое тойрожо харaaгүйдөө эндэ орохогүйб», — гээд, харша дээгүүр hүрэхэдөө, тэндэ хэбтэhэн Бадмын хажууда буушаба. Айhандаа «алабал» гэжэ муухайгаар хашхараад, даб гэхэдэнь, Бадма халта хубсаhанhaань бариад гээгдэшэбэ. Буудаха гэхэдэнь, буунь аарашаба. Буугаа хаяад, хойноhоонь намнажа оробо. Хүсэтэй, хурдан Бадмада хүсэгдэхэ болоходоо Шойдон таба hүрэдэгөөрөө буудажархиhан гэхэ. Нүгөө хоёр бандит мүнлэ гүйлдэжэ арилшоо hэн aaб даа. Иигэжэ энэ hүни нютагай эдэбхитэд бандидуудые барижа шадангүй, харин колхозойнгоо түрүүлэгшые алдаhан юм.

Гэбэшье Бадмын тариhан үрэhэн дүшэн жэл соо ургахадаа айхабтар хубилалта нютагтамнай асараал даа. Тэрэнэй эмхидхэhэн, хүтэлбэрилhэн «Олзон-Туяагай» гуламта дээрэ мүнөө үеын оньhон техникээр зэбсэгжэнхэй, олон hалбаритай томо «Коммунизм» колхоз түбхинэнхэй. Тус ажахы жэл бүри олзо доход ехээр оруулдаг, аймаг соогоо түрүү колхозуудай нэгэн юм. Колхозникуудай ажаhуудал үндэhөөрөө хубилаа. Айл бүхэн шахуу hаруул уужам сонхотой, hайхан үндэр байшангуудта hуудаг. Үйлсэ, гудамжануудынь Ильичэй лампочкаар яларан байдаг. Айл бүхэндэ радио, телевизор, холодильник, хубсаhа угаадаг машина гэхэ мэтэ үнэтэ шухаг зүйлнүүд юрын хэрэгсэл болонхой. Газетэ, журнал захижа абадаггүй нэгэшье айлые олохогүйт. Олохон айлнууд үмсэдөө хүнгэн машина, мотоциклтай. Колхозоймнай түб hууриндахи дунда hургуулида хэдэн зуугаад үхибүүд ном үзэнэ. Ажалай hүүлээр хүнүүд соёлойнгоо ордон, библиотекэдэ ерэнэ, кино харадаг, уран hайханай бүлгэмдэ хабаададаг, ном уншадаг заншалтай. Түрэл нютагтаа дунда hургуули дүүргэжэ, hуралсалаа улам саашань үргэлжэлүүлhэн хүбүүд, басагаднай оронойнгоо дээдэ hургуулинуудые дүүргэжэ, эрдэмтэ врач, агроном, зоотехник, багша инженер болон бусад мэргэжэлтэй болонхой. Тэдэнэй зариманиинь түрэл колхоздоо ажаллана. Олзон нютагай олохон хүбүүд, басагад партийна, советскэ, хүдөө ажахын болон арадай ажахын hалбари бүхэндэ ажаллана, Бадма Цыбикжаповай ажал хэрэг саашадань үргэлжэлүүлнэ.

Б. БИМБАЕВ.

ДЕПУТАТАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛДЭГ БРИГАДА

Үнгэрэгшэ хабар Яруунын аймагай Гарам гэжэ загаhанай пунктын хүдэлмэришэд июнь hарада ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй депутадаар түрүү бригадир Павел Николаевич Байбородиниие hунгаhан юм.

Мүнөө Павел Николаевич hунгагшадайнгаа үгэл найдабариие харуулха зорилгоор даажа абаhан бригадаяа hайнаар хүтэлбэрилхые оролдоно.

Павел Николаевичай даадаг бригада загаhа бариха үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбые хоёр дахин шахуу үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэндэ 490 центнер загаhа тушаахын орондо 841 центнер тушааhан байгаа.

Бригадын гэшүүд энэ жэлдэ нёдондонойнгоо хэмдэ заатагүй хүрэжэ, декабриин 25 болотор мянга гаран центнер загаhа бариха уялга абанхай.

Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведтэ депутадаар hунгагдаhан Павел Николаевич залуу бригадирнуудай нэгэн юм. Тиибэшье ажал хүдэлмэридөө hайса дүршэhэн, нилээд онол аргатай, бэрхэ эмхидхэгшэ болонхой.

П. Н. Байбородин өөрынгөө даадаг бригадын табан жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргүүлхын түлөө, hунгагшадай захяа заабари бэелүүлхын түлөө бүхы хэмжээ абана.

В. БАЙБОРОДИН.

УРАН УНШАЛГА ХАНХИНАА...

УРАН УНШАЛГА гээшэмнай уран hайханай бүлгэмүүдэй дуратай нэгэ зүйл юм. Завод, фабрика, колхоз, совхозуудай, аймаг болон хотонуудай соёлой ордонуудай, клубуудай сценэ дээрэ Пушкинай, Лермонтовэй, Маяковскиин, Есенинэй, Горькиин болон бусадай зохёолнууд ханхинаса уншагдана. Зохёолнуудые уранаар уншагшадай репертуар жэлhээ жэлдэ улам үргэдэнэ, баян болоно бшуу.

Уран уншалга гээшые хүгжөөхэ, hайжаруулха талаар республикымнай культурын министерство яhала ехэ хэмжээ ябуулгануудые абаа hэн. Аймагуудай болон хото городуудай уран уншагшадай конкурснууд соо дахин үнгэргэгдэhэн байна. Мүн хүршэ область, республиканууудай түлөөлэгшэдтэй манай уран уншагшад бэлиг шадабарияа харасан, нэгэнтэ бэшэ мүрысөө.

Саяхан Улаан-Үдэ хотодо манай арадай театрнуудай зональна харалга болож дүүрэбэ. Энэ харалгын үедэ зональна уранаар уншалгын конкурс баhа болоо hэн.

...Улаан-Үдын сэмбын фабрикын «Текстильщик» гэжэ соёлой ордон соо хүн зон олоороо сугларба. Энэмнай юуб гэбэл, уран уншалгын зональна конкурсдо хабаадагшадые шагнахаяа ерэгшэд болохо юм. Энэ конкурс хадаа СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаба. Энэ конкурсые РСФСР-эй культурын министерство эмхидхэhэн байна бшуу.

Энэ хэд хабаадааб? Буряадай, Тувын, Яхадай АССР-нуудай, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай түлөөлэгшэ уран бэлиг шадабарияа харуулба юм. Тэдэнэй уран уншалгануудые РСФСР-эй культурын министерствын жюри сэгнэбэ.

«Текстильщик» гэжэ соёлой ордоной сценэ дээрэ арбан нэгэн хүн ээлжээлэн гарана. Тэдэнэй табаниинь манай Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэд.

Уран уншалга гээшэмнай, олохоор хүнэй hанахада, бэлэн бэшэ байха. Үнэн дээрээ зохёол гээшые уранаар, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр уншахань тон хүшэр юм. Уншагшад, хатаршадта туhа хэдэг хүгжэм тухай эндэ оу мартая, нүхэд. Уран уншагша гансаараа бүхы залай урда гараад, шагнажа hууhан хүнүүдэй хараhаар байтар зохёолшын хэлэхэ гэhэн юумые, тэрэнэй мэдэрэлые, зүрхэ сэдьхэлэйнь долгиие дамжуулха зэргэтэй болоно бшуу. Эндэ гоё hайхан диктор хоолойшье заримдаа ахирдана. Уншаhан зохёолойнгоо мүр бүхэниие шагнагшадта этигүүлжэ, ойлгуулжа шадаха хэрэгтэй.

СССР-эй арадай артист Игорь Ильинскиин сэсэн мэргэнээр хэлэhэнэй ёhoop уншагша гээшэмнай уран зохёол бэшэhэн авторай рольдо наадаха зэргэтэй болоно. Тиигээд дайралдаhан лэ зохёол уран гоёор уншагдадаггүй. Репертуар гээшын удха шанартай байhан тухай эндэ мартажа болохогүй. Уншагшын шэлэн абаhан шүлэг гү, али рассказ тэрэнэй өөрын абари зандa, хоолойдо, аягтань таарахa зэргэтэй. Тиигээдшье уншаhан зохёолойнгоо хэлые артистын hайн мэдэхэ зэргэтэй байhан тухай эндэ олые хэлэhэнэй үлүү ха.

Зональна конкурсын жюри эдэ бүхы эрилтэнүүдые хараадаа абаhан байна. Зүгөөр эндэ нэгэ юумэн тухай онсо тэмдэглэмээр. Энэмнай юуб гэбэл, уншагшадай дунда артист мэргэжэлтэ үгы байгаа.

Уншагшадай конкурсые Тувын АССР-эй түлөөлэгшэ, Шагонара хотын больницын медсестра Валентина Матюхова нээбэ. Энэ хүмнай В. Дементьевэй «Ленин тухай балладые», «Эхэ тухай балладые» уншаба. hүүлээрнь педучилищиин багша Петр Хомутаев (Шэтын область) сценэ дээрэ гараба. Буряадай литературын hуури табилсагшадай нэгэн Хоца Намсараевай «Үүрэй толон» гэжэ романhaa нэгэ хэhэг буряад хэлэн дээрэ уран гоёор уншажа, шагнагшадые баясуулба.

Манай республикын түлөөлэгшэ, Селенгинскын больницын главна врач Георгий Доржиевые шагнагшад нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэбэ. Энэ хүмнай Башкирай АССР-эй арадай поэт Мустай Каримай «Би Россин хүнби» гэжэ шүлэг, М. Горькиин «Хаан ба тэрэнэй хүбүүн» домог уншаа. Уншагшын шадабари, гоё hайхан хоолой, артистын бэлиг тухай эндэ тэмдэглэмээр. Тад ондоо хоёр зохёолые нүхэр Доржиев уншахадаа, шагнагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ шадаба.

Республикымнай түлөөлэгшэ, Ново-Селенгинскын соёлой ордоной методист Людмила Магбуновагай поэт Шираб Нимбуевай «Манай hайхан Буряад орон» гэжэ шүлэгые бирагүйгөөр уншаhандань халагламаар байба. Мүн Людмила Магбунова Буряадай АССР-эй арадай поэт Николай Дамдиновай «Минии багша Ленин» гэжэ поэмэhээ хэhэг уншаа. Уншагшын хоолой бүдэхи, заримдаа Людмила үлүүсэ хашхарна. Богонёор хэлэхэдэ, уран зохёолые шагнагшадта хүргэжэ, ойлгуулжа шадабагүй.

Хэжэнгын дунда hургуулиин багша Виктор Мункин өөрынгөө зохёоhон «Түрүүшын жолоошон» гэжэ рассказ уншаба. Хаража, шатнажа байхада урматай. Тоншоржо, хоолойгоо нарин бүдүүн болгожо, нюураа уршылган, энеэбхилэн, сухалдан уншажа байхадань, үнэхөөрөөшье түрүүшын жолоошон тэрэнэй урагшта ябадалнууд нюдэндэ харагдахадал гэнэ.

Манай республикын үшөө нэгэ түлөөлэгшэ, Загарайн аймагай Элхиин ГПТУ-гай багша Павел Баталов амжалта түйлаба. Энэ нүхэрнай Константин Паустовскиин «Форель загаhанай булгидаг горход» гэжэ зохёолые бүхы сэдьхэлhээ, үндэр мэдэрэлээр уншажа, олоной магтаалда хүртэбэ.

Ондоо область, республиканууудай түлөөлэгшэдэй дундаhaa Галина Гусок (Шэтын область), Эдуард Бурнашев (Яхадай АССР) гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр ха. Галина Гусок поэт Евгений Евтушенкын «Настя Карпова» гэжэ зохёолые («Братска ГЭС» гэжэ поэмэhээ хэhэг) уран гоёор, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр уншаа. Тиихэдэ Эдуард Бурнашев энэ конкурс дээрэ гансаараал басни уншаба. Тэрэнь яхад хэлэн дээрэ зэдэлээшье hаа, зал соо hуугшадта бултандаа ойлгосотой байба.

Конкурс дүүрэбэ. Жюри дүнгүүдыень гаргаба. Энэ зональна конкурсын лауреадуудай нэрэ зэргэдэ дүрбэн хүн хүртэбэ. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Галина Гусок (Шэтын область), Эдуард Бурнашев (Яхадай АССР), тиихэдэ республикымнай түлөөлэгшэд Виктор Мункин, Павел Баталов гэгшэд болоно. Мүн дипломууд болон грамотануудта бусад уншагшад хүртөө.

Конкурсдо хабаадагшадые халуунаар амаршалхада болоно. Зүгөөр эндэ нэмэлтэ болгон хэдэн үгэ хэлэлтэй гээшэ ха. Манай уншагшад үшөөл оэлэдхэл муутай байба гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Тэдэнэй репертуар үшөөл үгытэйшэг байна. Зарим уншагшад зохёолоо муу мэдэнэ, тороно, ээрэнэ. Энэнь тон муу.

Урдамнай — үшөө олон конкурснууд. Тэдээндэ эртэнhээ бэлдэжэ, зохёол гээшые хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй хүдэлмөөр, уран гоёор уншаха зэргэтэйбди гэжэ уран hайханай бүлгэмэй артистнуудта захиха, найдаха болонобди.

С. ЧАЙКИН,
хүдэлмэришэн бэшэгшэ.

БОЛГАРИИН түрүүшын атомна электростанци Дунай мүрэнэй эрье дээрэ Козлодуй хото шадар баригдажа байна. Козлодуй хото шадархи атомна электростанциин проект зохёожо, бариха хэрэгтэнь Советскэ Союз ехэ туhа хүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет мэргэжэлтэд инженернүүд Наталья Шишина, Юрий Кунилов реакторай таhагтахи хабсаралгын хүдэлмэри шалгажа байна.

БТА—АПН-эй фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ДРВ. Хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа ургуулгада вьетнамай таряашад ехэ хүсэ шадалаа элсүүлнэ, оролдолго хэшээл гаргана. Таряашадай габшагай ажалые үрэжэлтэ газар үндэр баян ургасаар харюулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: овощой плантаци дээрэ үтэгжүүлгэ оруулна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Магдебург округто Ротензеедэхи булад хайлуулгын заводто үйлэдбэридэ урлан наринжуулга нэбтэрүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энээнэй ашаар предприятида ехэ амжалтанууд түйлагдаа (зураг харагты).

АДН—ТАСС-ай фото.

ШОГ РАССКАЗ

НАЙМААЛАГША НАЙДАН

Үглөөнэй найман саг. Улаан-Үдэ хотын гудамжануудаар хүн зон иишэ тиишээ, хайшаашьеб даа яаранад. Эдеэ хоолой нэгэ магазинай үүдэндэ, гартаа томо сүүмхэнүүдые бариhан хэдэн эхэнэрнүүд байна. Набтаршаг бэетэй, шиидагар улаан хүзүүтэй, нилээд маряатай хүн тэдэнэй хажууда уухилhaap аахилhaap хүрэжэ ерээд.

— Энэ магазинтнай мүнөө болотор нээгдээгүй юм гү?— гэжэ хандаба. Тиигээд гарайнгаа час хараад, — найман сагhaa аяар гурба минута үнгэрөөд байна. Гайхалтай, мүнөө болотор юугээ хэжэ байдаг наймаалагшад бэ? — гэжэ hөөлдэнги бүдэхи хоолойгоор бабараад, архиин шороб хоронhoo улайжа урбайшаhан нюдөө аршасагаажа үнөөхи эхэнэрнүүдые иишэ тиишэнь түлхеэд, магазинай үүдэндэ ошожо, нюдаргаараа сохино, хүлөөрөө үдьхэлнэ.

— Магазинаа онгойлгохоор болоо бэшэ гүт? Ятараа унтажа садахагүй хүнүүд гээшэбта! — гэжэ байжа хашхарна. Хойноо байhан эхэнэрнүүд тээшэ эрьеэд:

— Наймаалагшадтнай ходо иигэжэ хүдэлдэг юм гү? Ноёд hайдуудтнай харадаг, үзэдэггүй юм аал? Бэшэхэ, гомдохоёо яанабта? — гэжэ байжа шангарна.

Тэрэнэй аашалжа байхые хаража байhан эхэнэрнүүд: «Бараг лэ эрэ хаш, хаанаhaa ерээ гээшэб? Томохон дарга хэбэртэй, Наймаалагшаднай одоол юумэндэ хүртэхэнь ха» — гэжэ байжа шэбир-hабир гэлдэнэ. Тэндэ байhан минии баhал: «Байза, хаана энэ хүниие хараа, үзөө бэлэйб» гэжэ бодожо байтар, Алганта нютаг hанаандам ороод орхёо hэн.

...Ниитын адуу малда үбhэ, тэжээл бэлдэжэ байгаа зунай саг бэлэй. Баhал үглөөнэй найман саг болож байба. Хүдөө нютагта энэмнай эртэ бэшэ хаям даа. Энэ үедэ хүдөөгэй ажалшад хүдэлмэридөө үни гаранхай, тоcхоной үйлсэ гудамжаар хүн зон үсөөн, хаа хаанагүй хон-жэн байдаг.

Гэбэшье, энэ үглөөгүүр тэндэхи колхозой парторг Дамба Дармаевичтай үбhэшэдэй звенонуудаар ябаад, правлени тээшэ гүйлгэжэ ябатарнай, хүдөөгэй магазинай хажууда хэдэн хүнэй обоорoлдожо байха харагдашаба. Тэрэниие ажаглажа ябаhан парторг:

— Энэ юун болож байна гээшэб? Иимэ орой болоhон хойно хэднай магазин тойрохо болоо юм? Ошожо мэдэел, — гээд машинаяа магазин тээшэ залаба.

Магазин хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэндэ байhан хүнүүд шууялдажа байба.

— Энэ Найдан гээшэмнай болёол хүн байна даа. Үбhэ хуряалгын үедэ магазин үглөөнэй долоон сагта онгойлгогдохо гэhэн шиидхэбэри гараад байбашье, мүнөө болотор унтажа хэбтэнэл. Үсэгэлдэр баhал үнөөхи хара уhaa залгяа, шудхаа юм aaб даа, — гэжэ нэгэ үбгэжөөл парторг тээшэ харан хэлэнэ.

— Би ехэл яаралтай хүн hэм. Хонидоо бэлшээридэ туужа гаргаад, үхибүүдэй бодотор магазинhaa сай, дабhaяа абаад. ошохо hанаатай ерээ бэлэйб. Теэд болёол даа. — гээд, мориндоо мордожо хатаргашана.

Тэрэ Найдан гэдэг наймаалагшые ядаhан, гэр байрадаа, ажал хүдэлмэридөө яраhан хүнүүд тэсэнгүй магазинай хажууhaa ошонод. Колхозой парторг Дамба Дармаевич: «Хатуу хэмжээ абаагүйдэ болёо байна даа» гээд баhал машинадаа hуужа, правлени тээшэ гүйлгэшэбэ. Тиин байтарнай юhэн саг болошобо. «Одоол Найдамнай заларба хаш» — гэжэ хүнүүдэй баярлан энеэлдэхэдэ хараhамни, баруун урда тээhээ нэгэ набтар бүдүүн хүн бидэн тээшэ ябажа ябаа бэлэй.

Тэрэмнай яаралгүйгөөр, арай гэжэ хүлөө шэрэhээр хажуудамни хүрэжэ ерээд:

— Юундэ иимэ олooрoo сугларaaбта? Магазинда шэнэ эд, бараан ороогүй, байдаг лэ юумэ байна, — гээд хүнүүдые зандана.

— Шамhaa шэнэ эд, бараа эриhэн хүн эндэ үгы. Манда хэрэгтэй юумэн эндэш байха. Гансал магазинаа сагта болзортонь нээдэггүйшни харатайл байна, — гээд нэгэ хүгшэн эхэнэр Найданда хатуу харюу үгэнэ.

— Зай, зай, Ханда эжы, хүреө! Ехээр эндэ бү шолшогоно! Магазинаа хэзээ онгойлгохоёо шамhaa асуухагүйб. Түймэр болож байгаа бэшэ юм бээзэ. Хэрэгтэй юумээ түргэн абаад, гэр тээшэ тонил, — гэжэ Найдан Ханда хүгшэндэ хашхараад, магазинаа нээгээ hэн.

* * *

Мүнөө городой магазинай гурбан минутаар хожомдожо нээгдэhэндэ дураа гутан ганиржа байhан Найдан наймаалагшые танижа, тэрэнэй өөрөө даалгагдаhан ажал хүдэлмэридөө ямараар хандадагынь hанажа ехэл гайхажа, шагнажа байгаа бэлэйб. Магазинда баранhaa түрүүн гүйжэ ороhон Найдан нэгэ наймаалагша эхэнэрэй хажууда ошоод:

— Абара, хайрлыт даа, намда нэгэ шэл саарhан соо орёогоод hэмээхэн hарбайжархиит. Ехээр мангарлашоод, үхэхэеэ ябанаб. Хэзээш таниие мартахагүйб, — гэжэ гуйна.

— Юу хэлэжэ байна гээшэбта? Арбан нэгэн саг болотор архи үгэжэ болохогүй юм гэжэ мэдэдэггүй аалта? — гэжэ хэлээд, тэрэ эхэнэр ехэл дураа гутан саашаа ябахаяа забдана.

— Болиишь даа, нүхэрни. Бишни ондоо хүн бэшэлби. баhал наймаалагша гээшэб. Хэрэгтэй болоо hаань үдэр, hүни гэжэ тоологшогүйбди. Өөhэдынгөө хүнүүдтэ туhалжал байгшабди. Хүүли хуляараал хаям, тэрэниие тойрожо болохо юм даа. — гээд Найдан тэрэ наймаалагшада нюдэеэ аниб гүүлэнэ.

— Хэдышье билдагуушалхадатнай юумэн бүтэхэгүй. Видэнэр таанад шэнгеэр ажалладаггүйбди, — гээд саашаа ябашана.

— Үйлөө харла, намдал иигэжэ тумархажа байгаа бээзэт. Танил талынгаа ерээ hаань, үгөөд лэ орхихо байхат,—гээд Найдан бархиран алдажа хэлээд, нюураа уршылган, магазинhaa гаража ошобо.

Тэрэнэй магазинhaa гаража ябахые хаража байхадаа:—Юундэ заримашуул даалгагдаhан ажал хүдэлмэреэ хайша хэрэгээр дүүргэдэгшье hаа, хүнэй заахашье алдууе харахадаа гайхадаг, хүдхэрдэг гээшэб гэхэ гү, али арадай аман үгөөр хэлэхэдэ, «өөрынгөө тархида байhан хандагай обёороогүй байгаад, хүнэй тархи дээрэ байhан боргооhо харадаг гээшэб» гэжэ бодожо байгаа hэм...

Ц. СУБАНОВ.

ҮЕРЭЙ АЮУЛҺАА ҺҮРДЭНГҮЙГӨӨР

Байгал-Худара тосхоной ойрохонуур Бугултур гэжэ нэрэшэнхэй багашаг горхон урдажа байдаг юм. Юрын лэ горхон ааб даа. Үлүү ехэ үргэншье, түргэншье бэшэ. Харин мүнөө энэ намдуухан уһан бүри «галзуурһан» мэтэ хөөһэ бушхан, ямаршье юумэндэ тогтон торонгүй халбайн хүүежэ захалба. Тиигэжэ Оймородой совхозой ажахыда, энэ шадарай айлнуудта тодхор татахаар забдаба.

Теэд миин хаража яашье һуултай бэшэ, айлнуудай гэр байра, совхозой мал адууһанай байра байдал, сабшалан, таряалан абарха шухала.

Шууд дары совхоздо үерэй аюулһаа хамгаалгын штаб байгуулагдаба. Тэрэниие ажахын парткомой секретарь Александр Петрович Куриганов толгойлбо. Нийтын зөөриие хамгаалан абарха, үерэй «добтолго» сарахэ даабаритай хэдэн отряд эмхидхэгдэв. Иигэжэ эдэнэр дары уялгаяа дүүргэжэ эхилээ һэн. Ехэ аюулай болохоёо байһан тухай мэдээсэл радиогоор хэдэн дахин соносхогдоо.

Үерһөө боложо гэмтэлдэ орохоёо байһан газарта КПСС-эй райкомой түлөөлэгшэ, аймагай прокурор В. П. Звездин, совхозой хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ, үерэй аюултай тэмсэхэ хүдэлмэри эмхидхэжэ оробо.

Байгал-Хударын лесничествын хүдэлмэришэд, Кабанскын коопзверпромхозой ангуушад, «Прибайкалец» колхозой гэшүүд агшан зуура эндэ сугларба. «Сельхозтехникын» аймагай отделени, Ойморой мебельнэ фабрика аюулай тохёолдоһон газар уруу автомашина болон тракторнуудаа ябуулба. Ойморой совхозой хамаг техникэ нэгэн доро гэхээр элсүүлэгдэбэ.

Иигэжэ уһанай эрьеһээ мэнэ халихаяа байһан газарнуудта жэжэхэн шулуутай элһэн, шорой адхагдажа хаалта хэгдэжэ захалба. Гэбэшье уһан үдэр хоногой үнгэрхэ тума ехэ боложо, тэрэнэй хүсые «бугуулдихань» бүри бэрхэтэй болоно, дайралдаһан лэ газараараа хаалта һэтэ сохино.

Дүрбэн сүүдхын туршада хүн зон сухаришагүйгөөр хүдэлөө. Бугултур, Коммуна, Ехэ Жалга гэхэ мэтын уһанда абтамаар газарнууд тээшэ шулуу шохой, элһэ шэрэһэн машинанууд забһаргүй һубарилдажа байгаа һэн. Эдэ машинануудые ажал дээрээ эсэшэ сусашагүй хүдэлжэ ябадаг шофёрнууд жолоодоо. Шофёрнууд Иван Иванович Лобанов, Виктор Драничников, Николай Тунгусов болон бусад эгээл аюултай участогууд тээшэ машинануудаа залан жолоодожо, дары түргэн ашаагаа хаяһаар лэ һөөргөө тооһо һуунагтуулан хүсэн соонь дьраха юм. Шофёрнуудай буулгаһан шорой шулуу механизатор Александр Ильич Дубинин бульдозероороо хамуурдан түлхижэ гүбээтүүлнэ.

Комсорг Илья Халюев түрүүтэй Корсаковай комсомолшууд болон залуушуул һандарал болохоёо байһан газарта түрүүшын соносхолоор хүрэжэ ерээ. Комсомолшууд Николай Тикаев Иван Бахадаев, Василий Кушеев, Михаил Батоев эрэлхэг зоригтойгоор үертэй тэмсээ. Тэдэнэр улаан гараараа модоор хаалта барижа, бушхажа байһан уһа «хазаарлажа» шадаа. Пенсионернүүд Цырен Хулубаевич Баженов, Самбу Маласович Нагуслаев гэгшэд эгээл аймшагтай газарта ошожо, арбан хүнэй хэхэ юумые нэгэ доро бүтээгээ.

Тракторно - таряан ажалай бригадир, гурбадахи отделениин парторганизациин секретарь Павел Павлович Орлов ехэ шадамараар эндэ сугларһан хүнүүдэй, техникын хүсые эмхидхэн хүтэлбэрилөө. Геннадий Иннокентьевич Зеленовский хэдэн сүүдхын туршада өөрынгөө погрузчигһаа алхашье холо ошоогүй, забһаргүй хүдэлжэ гараа.

Малшадай эрэлхэг зоригтойе эндэ дурдангүй яажа болохоб. Малай байрлан бэлшэдэг «Челкан», «Багородский» гэхэ мэтын олтирогууд уһанда абтажа эхилээ. Эдэ олтирогууд дээрэ аяар 1.700 үхэр 300 гаран адуун зуһадаг ха юм. Теэд үхэршэд, адуушад эдэ малые ами бэеэрээ сасуулан, аюулгүй газарта гаргажа шадаа. Тэдэнэр совхозой мотористнууд Иван Владимирович Смирнов, Михаил Васильевич Димов ехэ туһа хүргөө. Тэдэ малые Сэлэнгын һалаагаар дамжуулан баржаар зөөһэн байха юм. Тиихэдэ Байгал-Худара тосхондо ажаһуугшад Геннадий Иванович Соболев, Игорь Новолодский, Владимир Анатольевич Марханов өөһэдынгөө мотортой онгосоор олон мал хүдөөдэ гаргалсаа.

Гэб гэнтэ тохёолдоһон үерэй ехэ аюулай урдаһаа тэмсэн бодоһон хүн зон тэрэниие диилэжэ шадаа. Эмхитэйгээр айн һүрдэнгүйгөөр, эрэлхэг зоримгойгоор, һүни үдэрые илгангүй жагсаһан туладаа нийтын ехэ зөөри, адууһа мал, сабшалан, таряалангаа абаржа шадаа бшуу.

А. МЕЩЕНИН.

Кабанскын аймаг.

ФУТБОЛ

ГУРБАДАХИ ҺУУРИДАА ҮЛЭБЭ

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд нааданай хоёрдохи хахадай ээлжээтэ уулзалгаяа өөрынгөө стадион дээрэ уржадэр үнгэргэбэ. Ангарск хотын «Старт» команда Айлшаар ерэһэн байгаа.

Үдэшын 6 сагта эхилһэн наада харахаар футболдо дуратайшуул стадиондо олоор суглараа. Хоёр командын футболистнууд нааданай түрүүшын хахадта һайн добтолго, хамгаалга хээшье һаань, тоо нээнгүй, амаралтада гарана.

Хоёрдохи хахадай эхилхэдэ, шанга тулалдаатай наадан болоо. Эндэ аха дүү Анатолий, Валерий Михновтон. Юрий Калашников, хамгаалагшад Виктор Чикачев, Анатолий Иванников, вратарь Вадим Титов гэгшэд хёрхо мэргэнээр наадажа, айлшадтаа тоо нээлгээгүй. Зүгөөр бүмбэгэ абаһан Юрий Изюмцев, Валерий Максимов, Юрий Самсонов гэгшэд яаража үдьхэлхэдөө, воротаһаа аяар дээгүүр гү, али хажуу тээгүүрнь сохижорхихо юм. Тиин 90 минутын турша соо эдэнэр тоо нээнгүй, тэнсэһэн байгаа.

Нааданай шэнэ гуримай ёһоор, нэмэлтэ саг үгтэжэ, хоёр командын футболистнууд арба нэгэ метрэй ялын бүмбэгэ сохилсохо болобо. Эгээл түрүүлэн «Сэлэнгын» футболистнууд ялын бүмбэгэ сохихоёо воротагай дэргэдэ табигдаһан бүмбэгэдэ ерэнэ. Энээниие сохиһон Ведерников бэрангүй, миин һалашаба. Удаань футболистнууд ээлжээ ээлжээгээр хойно хойноһоо һубарилдан ерэжэ, бүмбэгэ сохино. Эндэ Вадим Титов нэгэ бүмбэгэ гэдэргэнь ябуулжа, нааданайнгаа тоо 4:3 болгоод, «Сэлэнгын» футболистнууд шүүжэ нэгэ очко өөртөө бэшүүлһэн байна. Манай футболистнууд В. Чикачев, Н. Трофимов, А. Михнов, Ю. Калашников гэгшэд нэжээд бүмбэгэ сохижо, ворота руу оруулаа. Тиигэжэ «Сэлэнгэ» команда дүн хамтадань 18 очкотой боложо, мүрысөөнэй таблицада гурбадахи һууридаа үлэбэ.

Удаадахи наадан августын 16-да манай стадион дээрэ үнгэргэгдэхэ. Айлшаар Томскын «Томлес» команда ерэхэ болонхой.

(МАНАЙ КОРР.).

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ Хонхоло тосхоной улад зоной ажаһуудал хангадаг комбинадай коллектив аймаг соогоо түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Эндэ эхэнэрэй плати, костюм, тэрээнһээ гадна, эрэшүүлэй костюм, пальто оёдог. Дүй дүршэлтэй 5—7-дохи разрядай мастернууд Мария Ивановна Горюнова, Федосья Фёдоровна Петрова, Мария Терентьевна Бурдуковская, Галина Фёдоровна Лаптева гэгшэд комбинадта ажаллана. Тэдэнэр Хонхоло нютагтаа хүндэтэй, нэрэтэй солотой болонхой.

Россин Федерациин наймадахи зарлалай Верховно Соведэй һаяхан боложо дүүрэһэн зургаадахи сесси дээрэ хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха тухай асуудал зүбшэгдөө һэн. Тиин мүнөө комбинадай коллектив сессиин материалнуудтай танилсажа, хүн зоной ажаһуудал хангалгаяа улам һайжаруулхын тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): оёдолшод Л. Бурдуковская, Г. Лаптева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХҮРЕЭЛЭЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

БАЙЛДААНУУДАЙ боложо байһан газар Камбоджын ниислэл хотодо улам дүтэлнэ. Бомбо болон снарядуудай шанга тэһэрээнһээ доһолон дорьбодожо байһан Пномпень бодото дээрээ сүлөөлэлгын хүсэнүүдээр бүхы тээһээ хүреэлэгдэнхэй. Патриодууд пномпениин сэрэгүүдые улам шангаар бута сохино, тиихэдээ городһоо гараһан бүхы транспортна коммуникацинуудыень таһа дүүрэн эзэлэн абахаһаа гадна, газаа тээшээ харилсаа холбоо тогтоохо хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдгүйгөөр үлөөһэн байна. Энэ неделидэ тэдэнэр ниислэлдэ тон дүтэхэнэ байһан радиостанциие һандаргаа.

Америкынхидэй үргэн ехэ туһаламжа үзүүлжэ байгаашье һаа, Пномпениин засаг түрэ бэхилэлгэнүүдээ хойно хойноһоонь алдана. Мүнөө үедэ тэрэ оронойнгоо газар дайдын оройдоол 15 процентые эзэмдэжэ байна. Америкын Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдэрһэнэй ёһоор, улам бага боложо байгаа газар дайдын энэшье хубиие Пномпениие солдадуудай хиналта доро байлгаха хаба шадалынь улам бага болоно. Мүнөө Пномпениин хамгаалалтые хангажа байһан ори ганса арга хадаа америкынхидэй бомбодолго гээшэ гэжэ тоологдоно. Пентагоной тусхайта түлөөлэгшын мэдэрһэнэй ёһоор, иимэ бомбодолго «урда урдынхиһаа эдэбхитэйгээр» хэгдэнэ. Мүнөө американ авиаци үдэр бүри 200 самолёто-ниидэлгэнүүдые хэхэдээ, гол түлэб Камбоджын ниислэлдэ дүтэхэнэ оршодог районуудые бомбододог байха юм. Бомбодолгын ехээр шангадаһанай эсэстэ, американ самолёдууд, тээжэ ябаһан бомбонуудаа Пномпениин сэрэгүүдэй байдаг газарта үсөөн бэшэ ушарта, хаяжархидаг болонхой. Иигэжэ олон хүн үхэнэ, хохидоно. Жэшээлхэдэ, һаяшаг Америкын самолёдууд «эндүүржэ» Неклуонг город шадар 137 хүниие алаһан, 260 хүниие шархатуулһан байна. Америкынхидэй бомбодолгонууд «ямаршье прицелгүйгөөр, таамагаар хэгдэдэг боложо байна гээшэ ха гэжэ Франциин «Эко» газетэ тэмдэглэнэ.

Энэнь Пномпениин сэрэгүүдэй бүри ехээр гуримаа алдаха ябадалда хүргэнэ, энээнһээ боложо армиһаа зугадагшадай тоо олошорно, бүхэли подразделенинүүдэй патриодуудай талада ородог ушарнууд ходо ходо үзэгдэдэг болонхой. Пномпениин засагаархид хүнүүдэйнгээ дутагдалые «тотальна» гулидхалга хэжэ, хүсэлдүүлхые һэдэнэ. Иигэжэ бага наһанай үхибүүдыешье сэрэгтэ татана.

Вьетнам, Лаосто дай болюулха талаар хэлсээндэ гар табигдаһанай һүүлдэ Камбоджодо эб найрамдал һэргээн байгуулха талаар таатай зохид эрхэ байдал яһала бии болоо һэн. Гэбэшье эндэ урдынхи мэтэ, дайнай гал дүлэнэй улаабхижа байһан ябадалые энээндэ США-гай хамааралсадаг зандаа байһан ябадалтай дэлхэйн олониитэ холбоно. Тиин иигэжэ бусадай доторой хэрэгтэ хамааралсахаяа болихые, хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ арга Камбоджын арадта олгохые эб найрамдал хүсэдэг бүхы хүнүүд эрилтэ табина. Баһа США-дашье иимэ эрилтэ улам ехээр табигдадаг болонхой. Бомбодолгоёо болюулха, Камбоджодо США-гай хэдэг сэрэгэй операцинуудта мүнгэ һомолхоёо августын 15-һаа болихыень правительствые уялгаһан тусхай шиидхэбэри Америкын конгресс абаһан байна. Конгрессэй энэ шиидхэбэриие дүүргэхэб гэжэ президент Никсон мэдүүлээ.

Камбоджодохи мүнөөнэй байдалые тайлбарилхадаа, Америкын «Вашингтон пост» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Юрэдөөл, Индохитадта США-гай ябуулдаг сэрэгэй политика үнэһэ шандаруугай, һандаралай дунда хосорон һалаха хубитай байба гээшэ ха... Камбоджодо сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй илалта туйлаха байһаниинь маргалтагүй».

ИЗРАИЛИИН ҺҮЙДХЭЛШЭДЭЙ ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУД

ҺҮҮЛЭЙ үедэ Европодо үйлэдэгдэһэн һүйдхэлэй хоёр ябуулга бүгэдын анхарал хандуулжа, дэлхэйн олониитын уур сухалые хүргэһэн, дурыень ехээр гутааһан байна. Июлиин һүүл багаар Норвегиин Лиллихаммер гэжэ городогто марокканец Ахмед Бухики гэдэг углуугай саанаһаа харата муухайгаар алагдаа. Энээниие үйлэдэһэн хоёр һүйдхэлшэд Ослодо Израилиин дипломадай байрада баригдажа, тушаагдаа. Энэ дипломат тэдээниие гэртээ хоргодуулаа ха юм. Бухики гэгшые алалга хадаа Тель-Авивһаа үгтэһэн заабаряар сионистнуудай үйлэдбэриһэн харата хэрэг гэжэ мүрдэлгэ хэхэдэ элиржэ байна.

Уданшьегүй энээнэй һүүлдэ, августын 5-да Афинын аэропортдо һүйдхэлэй харата хэрэг бэелүүлэгдээ һэн. Эндэ танигдаагүй хоёр хүн аэропортын хүлеэлтын зал соо байһан бүлэг пассажирнууд руу гранатануудые шэдэбэ, автомадаар буудаба. Энээнэй эсэстэ гурбан хүн алуулһан, 50 гаран хүн шархатаһан байна. Израилиин пропагандада энэ шухала хэрэгэй түлөө гэм зэмые Палестинын арабууд дээрэ яаралтай түргэнөөр тохобо. Энэ хуурмаг ябадалынь ямар зорилготойб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, Норвегидэ сионистнуудай хэһэн гэмтэ хэрэгһээ дэлхэйн олониитын анхаралые һамааруулха, хоёрдохёор, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөе «һүйдхэлшэдэй эмхи» шэнгеэр харуулжа, үшөө дахин муушалха, нэрэ хүндыень хухалха гэһэн байна бшуу:

Гэбэшье Палестинын сүлөөрэлгын эмхиин хүтэлбэрилэгшэд Палестинын араб хүн зон Афинын аэропортдо болоһон эдэ бузагай үйлэ хэрэгүүдтэ ямаршье хабаагүй юм гэжэ мэдүүлээд, сионистнуудай баталамжые эрид шууд буруушааһан байна. Хүсэрхэлгын энэ ябуулга хадаа Палестинын арадта дайсан харша хүсэнүүдые далдална гэжэ тэдэнэр зааба. Сионистска тагнуулай органуудай бэелүүлһэн хэдэн гэмтэ үйлэ хэрэгүүдые хойно хойноһоонь хаража үзэхэ болоо һаа,— гэжэ Дамаскда гарадаг «Аль-Басс» газетэ бэшэнэ—, Израилиин засагаархид һүйдхэл хэдэг бүлэг агентнүүдээ. Израилиин политическэ үг зорилгонуудта таарама гэмтэ хэрэгүүдые үйлэдүүлхын тула тэрэ тоодо арабуудыешье хүлһэлэн абадаг байна гэһэн тобшолол хэхээр.

Тиимэ болохолоороо, Норвегидэ ба Грецидэ болоһон хоёр зүрилдөөнэй хоорондо сэхэ холбоон бии. Арабуудые, нэн түрүүндэ, Палестинын араб арадые айлгаха, һүрдөөхэ ябуулга хэжэ байһан Израилиин агентура бузагай муухай хүсэрхэлгын энэ хоёр ушарнуудта сэхэ хамаатай.

Гэбэшье, Израилиин харата муухай һүйдхэлгэнүүд урагшагүйдэхэ. Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөн бүхы араб арадуудай, дэлхэйн олониитын дэмжэлгэдэ түшэглэжэ, Тель-Авивай, мүн тэрээниие дэмжэгшэдэй хардалга, гүрдэлгэ, заналта, хүсэрхэлгэ хэршье хээ һаа, Палестинын арад зон үнэн зүб эрилтэ, эрхынгээ түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэл.

ЭНЭЭНҺЭЭ ОНДОО БАЙХА АРГАНЬГҮЙ

Афро-Малагасийско-Маврийскэ хамтын организациһаа (ОКАМ) Малагасийска Республикын гаралга Француз хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг Африкын гүрэнүүдэй хаамал политическэ бүлэглэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэ аюулай дохёо шэнгеэр, ОКАМ-ай корабль уһанда шэнгэхэдээшье болохо гэһэн сошордуу мэдээсэл шэнгеэр соностоһон байна.

Зүйдэлөөрөө һандаран һалажа байһан нэгэдэлые абарха яаралтай хэмжээнүүдые абаха зорилгоор августын 9-дэ Дакарта министрнүүдэй — мүнөө дээрээ ОКАМ-ай бүридэлдэ үшөөл үлөөд байһан 10 оронуудай түлөөлэгшэнэрэй онсо конференци зарлагдаба. Конференци дээрэ Сенегалай информациин министр Дауда Соу гэгшын конференциин урда тээ хэһэн мэдүүлгэһээ харахада, ОКАМ-ай хүтэлбэрилэгшэд организацимнай үшөө «амидыржашье болохо» гэжэ бэеэ һамааруулна ха.

Бүридэлдэнь ородог оронуудай «һаналаа нэгэдэлгэ болон хүгжэлтые бэхижүүлхэ» гэһэн бараг һайн зорилготойгоор 1965 ондо байгуулагдаһан ОКАМ хадаа үнэн дээрээ Африкын бэеэ даа һан оронуудые Европын экономическа бүлэглэлэй зэргэшээнь болгохо гэһэн бодомжын халхабшань боложо үгэһэн байха юм. Энэ нэгэдэлэй бодото үг зорилгые балшыса элирүүлэн, ОКАМ-ай байгуулагдаһан түрүүшын үеэр Гвинейн Республикын президент Секу Туре «ёһотойл империалис оғганизаци» гээшэ гэжэ тэрээниие нэрлэһэн байна.

Баруунай хараа шэглэл баримталдаг Африкын политическэ ажал ябуулагшадай зонхилхы үүргэ дүүргэдэг байһан энэ нэгэдэл хадаа африканска нэгэдэлэй организацинуудта зүрюу, харша ябуулга хэхые һэдэһэн, ОАЕ-гэй дунда элдэб янзын политическэ арсалдаанай, үгэеэ ойлголсохогүй ябадалай гуламта болоһон, Африка түби дээрээ үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые, колони эзэмдэлгые усадхахын түлөө хамтын тэмсэлдэ Африкын арадуудые нэгэдүүлэн нягтаруулгын зам дээрэ элдэб һаад бэрхэшээл тохёолдуулна. ОКАМ-ай ударидагшад лэ, тусхайлхада, Заанай Яһата Эрьеын Президент Уфуэ-Буаньи гэдэг Урда-Африкын расистнуудтай «хөөрэлдэжэ, үгэеэ ойлгосохо» гэһэн харата муухай үүсхэл гаргаһан байна.

Дакарта болоһон уулзалга хаамал үүдэнэй саана нюусаар үнгэрөө, тиимэһээ тэрээндэ хабаадагшадай ямар тобшолол хэһэниинь мүнөө дээрэ мэдэгдэнэгүй. Теэд ОКАМ-һаа зугадалга мүнөөшье үргэлжэлһөөр. Африка түбидэ энэ хүндэгүй организациин һалан һандаралгын өөрын онсо удха шанартай байһые һүүлэй үеын баримтанууд гэршэлэн харуулна бшуу.

В. ХАРЬКОВ,
О. АНИЧКИН,
Г. СКОБЕЛЕВ.
(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон·телеграф·радио

БЕРЛИН

Бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ

ТАСС

Германиин Демократическа Республикын партинуудай, олониитын эмхинүүдэй демократическа нэгэдэлэй заседани боложо, социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоһон уулзалгын дүнгүүд тухай СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Г. Аксен мэдээсэл хэбэ.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалта программа бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ленинскэ гадаадын политикые демократическа нэгэдэл бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ, энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй өөрынь хэһэн ехэ туһа нэмэриие онсолон тэмдэглэһэн байна. Энэ программа бэелүүлгэ эб найрамдал ба аюулгүй байдал саашаданъ бэхижүүлхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөөлнэ.

Крымдэ болоһон уулзалгын дүнгүүдые заседанида хабаадагшад бүрин дэмжээ.

НЬЮ-ЙОРК

США-гай Компартиин мэдүүлгэ

ТАСС

США-гай Коммунис партиин Генеральна секретарь Гэс Холл, Коммунис партиин национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон мэдүүлгэ тунхаглуулхадаа, хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудта шанга харюу сохилто хэһэн Чилиин ажалшадтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлбэ.

Чилиин хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудые уласхоорондын монополинууд дэмжэн тухирна гэжэ США-гай Компартиин хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэнэ.

Ороной бэеэ дааһан байдалтай болоһон бүхы түүхэдэ Альендиин правительство Чилидэ политическэ, социальна эгээн ехэ, гүнзэгы удхатай туйлалтануудые хэжэ байна гээд США-гай Компартиин хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ. Тиимэһээ хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганууд зайсуулагдаха ёһотой.

ВАШИНГТОН

Харилсаа холбооной аша туһада

ТАСС

СССР-эй, США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай ба экономическа харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула август һарын һүүл багта делегацияа Советскэ Союзда эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри американ худалдаа наймаанай палата абаба. Палатын президент. Э. Раст делегациие толгойлхо юм.

НЬЮ-ЙОРК

Камбоджодохи байдал

ТАСС

Пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ Камбоджые сүлөөлэлгын патриотическа хүсэнүүд эдэбхитэйгээр добтолно. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ патриодууд Пномпень хото шадархи Прекхо гэжэ шухала хүүргэдэ хэдэ дахин добтолһон байна.

Американ авиациин зэр лиг бүдүүлигээр бомбодожо байгаашье һаань, сүлөөлэлгын хүсэнүүд Пномпениие Кампонгс хототой холбоһон 3-дахи харгые эзэлжэ байһаар.

ГАВАНА

Ханинараймнай амжалта

ТАСС

Кубын Пинар-дель-Рио гэжэ провинциин хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд хахад жэлэйнгээ түсэб 103 процентээр дүүргэв. Кубын хүнгэн промышленностиин министр Н. Фромета энэ провинцида үнгэргэгдэһэн зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэрилэн гаргагдаһан продукциин шанар һайжаржа байна гэжэ тэмдэглэбэ.

ЖЕНЕВЭ

ЭКОСОС-ой сесси дүүрэбэ

ТАСС

ООН-ой экономическа ба социальна Соведэй (ЭКОСОС) 55-дахи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Дэлхэйн экономическа ба социальна политикын хэдэн асуудалнуудаар тогтоолнууд, шиидхэбэринүүд абтаһан байна.

Мүнөө уласхоорондын байдал һайжаржа байна гэжэ сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан бүхы шахуу оронуудай делегацинууд тэмдэглээ. Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад гүрэнүүдэй үүсхэл шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ гэжэ олохон ораторнууд мэдүүлбэ.

БЕЙРУТ

Шахардуу байдалтай байһаар

ТАСС,

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд Ливанай урда хилэ дээрэ сэрэгэй харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлжэ байһаар.

Палестинын информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, августын 10-да Израилиин хэдэн самолёт Ливанай агаарай дайда руу нэбтэрэн орожо, Тир, Сайда, Нбатия хотонууд дээгүүр ниидэһэн байна.

Энэ үдэшэлэн Израилиин катернууд Ливанай уһа руу нэбтэрэн ороо. Тиихэдэ 5 вертолёт Набатия, Сарафанд дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэбэ. Ливанай урда хилэ зубшуулан, булимтаран эзэмдэгдэһэн Голанска үндэрнүүдтэ Израилиин сэрэгүүд татагдажа байна гээд агентство тэмдэглэнэ.

УЛААН-БААТАР

Эб найрамдалай аша туһада Пекин урбаа

ТАСС

«Новости Монголии» гэжэ газетэ «Эб найрамдалай ба социализмын хэрэгүүдые Хитадай хүтэлбэрилэгшэд тоошооногүй» гэһэн статья тунхаглаба. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй тойбо татаха һэдэлгэ гаргаашье һаань, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэевропын түрүүшын шата амжалтатайгаар дүүрэв гээд энэ статья дотор хэлэгдэнэ. Зүблөөнэй зүблэхэ зүйлэй түсэбтэ олон делегадууд шухала асуудалнуудаар тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна. Совет делегациин оруулһан «Европодохи аюулгүй байдалай үндэһэ һуури ба Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай ёһо гуримууд тухай Генеральна декларациин» проектые Европын, мүн бусад түбинүүдэй олониитэ үндэрөөр сэгнээ.

Хүсэ хэрэглэхэгүй, нэгэ нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй тухай хэлэгдэһэн энэ шухала документ Хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэл тааранагүй. Хельсинкидэ болоһон олон гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалгын дүнгүүдые Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд буруушаажа байнхай. Мүнөө зүблөөнэй түрүүшын шатын амжалтатайгаар дүүрээд байхада, Европодо хамтаараа аюулгүй байдал байгуулха гурим бэелхэгүй гэхэ мэтээр Хитадай хүтэлбэрилэгшэд хардалга мүрдэлгэ хэнэ. Иимэ зорилготойгоор Синьхуа агентство хэдэн шэнжэлэлнүүдые, материалнуудые тунхаглахадаа, Европо түбидэ шахардуу байдал һуларнагүй гэжэ тэмдэглэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй ЦК-да. «Түсэбтэ табан жэлэй ажалай вахта» гэһэн нийтэ гаршаг доро материалнууд толилогдоо.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Загаһанай баялигуудые гамтай һайнаар ашаглаха» — И. Артюнинай статья: Партийна ажабайдал. Нютаг нютагай һонинууд. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ниитэ нэгэн зорилготойбди» — В. Палеевагай статья. Хилын саанаһаа. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Хурамхаанай аймагай һонинууд. «Хойто хизаарай түүхэ-бэшэг» — О. Березковой статья. АПН-эй материалнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Хяагтын адагта үнгэрһэн үе соо Сэлэнгэ мүрэн 18 сантиметр нэмэһэн, байна. Ушарынь: һүүлэй хэдэн хоногто МНР-эй газар дээрэ ороһон бороон Сэлэнгэ мүрэниие бага зэргэ нэмээбэ. Мүн үнгэрһэн үе соо Новоселенгинск тосхон шадар Сэлэнгэ мүрэн 5—10 сантиметрээр хороһон байна. Улаан-Үдэ шадар мүн эды шэнээгээр уһан һуужа, 304 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ.

Улаан-Үдэһөө саашаа Кабанскын аймаг хүрэтэр Сэлэнгэ мүрэнэй уһан даамайгаар хороно. Мүнөө Никольсок тосхондо 276, Мурзинодо 350 сантиметр болобо.

Ойрын үдэрнүүдтэ Хяагтын адагта Сэлэнгэ мүрэн бага зэргээр һуужа эхилхэ Новоселенгинскһээ Улаан Үдэ хүрэтэр Сэлэнгэ мүрэн хоног соо 3—8 сантиметрээр хорохо гэжэ тухайлагдана.

Сүхэ гол һүүлэй хэдэн хоногто 5—10 сантиметрээр һуужа, үндэр газарнуудые уһанһаа гараба.

Хёлго, Үдэ голнууд хоног соо 7—9 сантиметрээр һууһан байна. Баргажан голой уһан Могойто тосхон шадар хоногой туршада 15—20 сантиметрээр хорожо, 300 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Мүнөө Баргажан тосхон шадар уһан ааляар һуужа эхилхэдээ, 820 сантиметр болобо. Тэрэшэлэн Зэдэ гол хоногой туршада 10 — 20 сантиметрээр һуужа, 300 сантиметр болоһон байна.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00—Дамжуулгын программа. 19.05 — «Во саду ли, в огороде», гэһэн үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.35 — Телепанорама. 19.55 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.15 — Концерт. 20.45 — «Дэлхэйн байдал тухай совет хүнүүдэй һанамжа». 21.25—«Сердце Бонивура» — телевизионно уран һайханай фильм. (3, 4. 5 серн).

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной августын 14. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04566. Заказ № 00444